Elim deb, yurtim deb yonib yashash kerak!

Turkiston

1925 yildan chiqa boshlagan

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI «KAMOLOT» YOSHLAR IJTIMOIY HARAKATINING GAZETASI

2002-yil 7-may, seshanba
№ 56 (14547)

ЁШЛАР БИЗГА, БИЗ ЁШЛАРГА ТАЯНАМИЗ

Юртбошимиз бизга жуда катта ишонч билдириб, фаолиятимизга оқ йўл тилаган эдилар. Ўтган бир йил мобайнида аввало ана шу масъулиятни ҳис қилган ҳолда фаолият кўрсатдик, десам муболаға бўлмайди. Бир йил давомида қилинган кўпгина ибратли ишларимизга қарамай, амалга оширган тадбирларимиз ва амалий ишларимиздан кўнглимиз тўлганича йўқ. Ҳали олдимизда кўплаб ҳал қилиниши лозим бўлган вазифалар турибди.

Вилоятимиз ёшлари бугунги кунда юрт тинчлиги, халқ фаровонлигини таъминлашда фаол иштирок этмоқда. Ўтган бир йил мобайнида 130 мингдан ошиқ ёшлар Ҳаракат атрофида бирлаштди, ўз мақсадлари сари дадил одимламоқда. Ҳозирги кунда 932 дан ортиқ бошланғич ташкилотлар тузилганлиги, бу бошланғич ташкилотлар жамиятимизнинг турли соҳаларини қамраб олганлигини ёки бўлмаса Ҳаракат хомийлигидаги Болалар ташкилоти мавжуд 307 та умумтаълим мактабларида 116 мингдан ортиқ ўқувчи ёшларни ўз атрофида бирлаштирганини алоҳида таъкидлаш ўринли деб ўйлайман.

Вилоятимиз ёшлари ўртасида гиёҳвандликнинг олдини олиш, жиноятчиликка қарши курашиш мақсадида прокуратура, адлия, ички ишлар органлари билан узвий ҳамкорлик ўрнатилиб, бу борада "XXI асрда гиёҳванд моддаларсиз", "Ўсмир ва қонун", "Сиз қонунни биласизми?", "Сиз тарихни биласизми?", "Қувноқлар ва зукколар", "Ёш оила дастури" каби тадбирлар, танлов ва учрашувлар мунтазам амалга оширилмоқда. Шунингдек, Республика миқёсидаги бир қанча тадбирлар Сирдарё вилоятида ўтказилиши бу борадаги ишларимизнинг яққол мисолидир. Ёшлар орасида тадбиркорлик, фермерлик ҳаракатини қўллаб-қувватлаш, ёшларни тарихий меросимизни авайлаб-асраш руҳида тарбиялаш борасида бир қанча амалий ишлар амалга оширилдики, хусусан, Оқолтин тумани Кенгаши ташаббуси билан "Машъал" маърифий соғломлаштириш маркази, тикувчилик цехларининг очилиши, Меҳнатобод, Боёвут, Гулистон, Ховос туман Кенгашлари саъй-ҳаракатлари билан ёш фермер хўжаликлари ташкил этилиши бу борадаги ишларимизнинг ёрқин мисолидир. "Камолот-туризм" дастури асосида пахта-терим мавсумида қатнашган 45 мингдан ортиқ ёшлар орасидан 652 нафари Самарқанд, Бухоро, Тошкент шаҳарларига бепул саёҳатларга олиб бориб келинди. "Ўсмир ва қонун" очиқ студиясининг ишларини ташкил этиш, ёшлар орасида спорт, соғломлаштириш йўналишларини тарғиб қилиш мақсадида Сайхунобод, Гулистон туманларида бокс тўгараклари иш бошлади.

Бугунги кунда Европа ва Осиё чемпионлари орасида сирдарёлик ёшлар борлиги кишини қувонтиради. Жаҳон чемпиони Умид Аҳмедов, Евроосиё чемпионлари Жаҳонгир Кўчмуродов, Барно Болтабоевалар шулар жумласидандир. "Ватан ягонадир— Ватан биттадир" шиори остида ўтказилган "Камолот" кунлари" оммавий спорт тадбирларида қишлоқ ёшлари кенгроқ жалб этилди ҳамда "Қанотинг бўлай, Ўзбекистоним" шиори остида Республика спорт мусобақаларининг якуний финал босқичи айнан Сирдарё вилоятида ташкил этилди. Ушбу спорт мусобақаларида спортнинг 9 тури бўйича ёшлар ўзаро беллашдилар. Ғолибларга ҳомийларнинг эсдалик совғалари топширилди. Гулистон шаҳар ёшлари учун спортнинг кикбоксинг йўналиши бўйича ринг қурилиб, топширилди. Наманган шаҳрида ўтказилган шахмат-шашка бўйича Республика чемпионатида сайхунободлик ёшлар иштирок этиб, ғолибликни қўлга киритдилар.

Қарияларни қадрлаш йилида Давлат дастури ижросини таъминлаш мақсадида Ҳаракат тизими томонидан муайян ишлар амалга оширилмоқда. Гулистон туман Кенгаши ташаббуси билан Алишер Навоий номли 2-ўрта мактабда тузилган "Меҳр-шафқат" гуруҳи ҳақида тўлқинланиб гапириш мумкин. Хосият Хасанова етакчилигидаги бу гуруҳ ёшлари қаровсиз ёлғиз яшаётган қарияларга меҳр-мурувват кўрсатишмоқда. Уларнинг оғир ишларини енгиллаштирмоқда. Ҳозир ушбу ташаббус кенг оммалаштирилиб, вилоят умумтаълим мактабларида 255 дан ортиқ меҳр-шафқат гуруҳлари фаолият олиб бориб, қарийб 765 дан ортиқ хонадон ҳолидан хабар олиб, меҳр-мурувват кўрсатилмоқда. Бундай хайрли тадбирни кенгроқ тарғиб қилиш, кексалар дуосини олиш ҳам қарз, ҳам фарздир.

Республика Болалар ташкилотининг 1-раёсат йиғилиши, "Шунқорлар" харбий-спорт мусобақаларининг Республика семинари айнан Сирдарё вилоятида бўлиб ўтди. Олий ва ўрта-махсус ўқув юртлари ўртасида ўтказилаётган "Қувноқлар ва зукколар" кўрик-танловини эслаб ўтиш ҳам жоиздир. Айнан Гулистон Давлат университетининг "Божалар" жамоаси 64 дан ошиқ олий ўқув юртлари орасидан биринчи бўлиб финал босқичига йўлланма олганлиги, ёшларимиз ҳаётидаги эсда қоларли кун деб ўйлайман. Ҳозирги кунда "Қувноқлар ва зукколар" кўрик-танловининг финал босқичини ёшлар фестивали даражасида юқори савияда ўтказишга тайёргарлик кўрилмоқда.

Вилоят Кенгаши ташаббуси билан бугунги кунда 4,5 минг нусхада чоп этилаётган "Давр ва ёшлар" газетаси ёшларимизга яна бир далда бўлди десак муболаға бўлмайди. Унинг саҳифаларида ёшларимиз бугунги фаолияти, сермазмун ҳаёти кенг мазмунда ёритилмоқда. Ҳаракат хомийлигидаги Болалар ташкилотининг айнан русийзабон мактаб ўқувчилари иштирокида ўтказилган "Ўзбекистон азиз Ватаним" ижодий иншолар кўрик-танлови, вилоятнинг барча туман ва шаҳарларида, ҳашар йўли билан мактаб, коллеж ва маҳаллаларда жами 45 дан ортиқ спорт майдончалари қайта таъмирланиб, қурилиб топширилиши айни бугунги кунда амалга оширилаётган ишларимизнинг маҳсулидир.

Ёшларимизнинг бугунги кун муаммоларини ечиш, улар қалбига йўл топиш ҳақиқий ижтимоий куч, ижтимоий ҳимояни улар ҳаётида қарор топтириш олдимиздаги эзгу мақсадларимиздан биридир. Бунинг учун ҳали кўп меҳнат талаб қилинади. Энг муҳими эса бугунги кунда ҳар бир йигит-қиз "Камолот" ва унинг амалга ошираётган ишлари ҳақида билади. Янгилик, ёшларга хос қизиқиш ва шижоат ҳамма вақт янги-янги манзилларга чорлайди. Зеро, бу қизиқишнинг ўзигина кифоя қилмай, астойдил ҳаракат қилмоқ лозим. Вилоят "Камолот"чиларининг бу борадаги интилиш ва ҳаракатлари, ўйлайманки, янада самарали бўлади.

Фарҳод ИСМОИЛОВ,
"Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати Сирдарё вилояти Кенгаши раиси

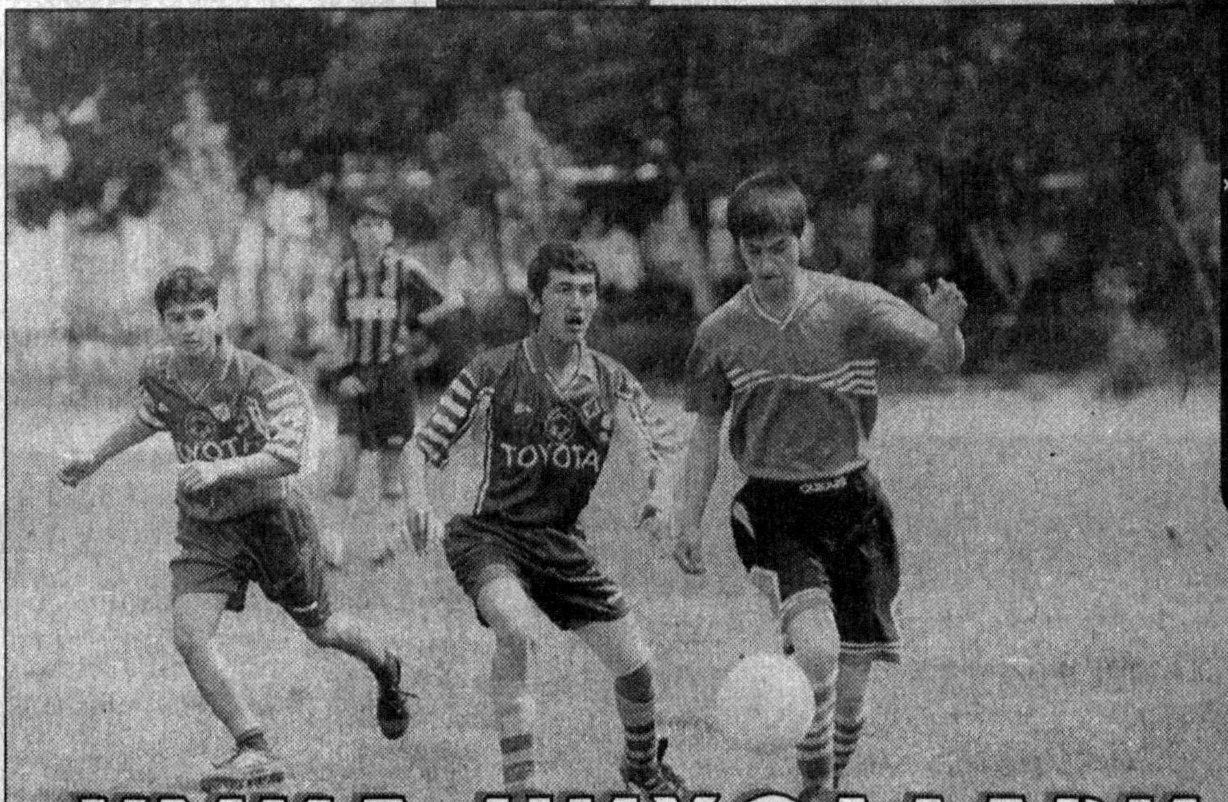

Муҳаммад АМИН (ЎзА) олган суратлар

«УМИД НИҲОЛЛАРИ» ДАВОМ ЭТАДИ

Республика олимпия ўринбосарлари коллежида "Умид ниҳоллари" спорт мусобақалари дастуридан ўрин олган махсус мактаб-интернатлар ўқувчилари ўртасидаги I республика спартакиадаси бўлиб ўтди. Унда Фарғона, Андижон, Самарқанд, Қашқадарё, Навоий, Бухоро, Хоразм вилоятларидан ҳамда Тошкент шаҳридан келган 160 нафар махсус интернат ўқувчилари қатнашди.

Беллашувларда спортнинг мини-футбол, енгил атлетика, шахмат, шашка, волейбол ва стол тенниси турлари бўйича ўқувчилар муросасиз курашишди.

Спартакиада якунларига кўра, мини-футбол бўйича биринчи ўринни қашқадарёлик ёшлар, стол тенниси бўйича эса ҳар учала ўринни Тошкентдаги 4-махсус мактаб-интернати ўқувчилари, волейбол бўйича ҳар иккала ўринни пойтахтимиздаги 100-махсус интернат ўқувчилари банд этишди. Шахмат ва шашка мусобақаларида самарқандлик ёшлар зафар қучган бўлса, енгил атлетика баҳсларида андижонлик О.Ҳакимов барча рақибларини ортда қолдирди.

Умумжамоа ҳисобида Самарқанд вилояти биринчи, Андижон вилояти иккинчи ва Қашқадарё вилояти учинчи ўринни эгаллади.

— Спартакиада жуда юксак руҳда ўтди, — дейди биз билан суҳбатда андижонлик ёш спортчилар мураббийларидан бири. — Шундай тадбирни ташкиллаштиргани учун "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати, "Соғлом авлод" халқаро хайрия жамғармаси, Республика жисмоний тарбия ва спорт қўмитасидан беҳад миннатдормиз.

Мусобақа якунида ғолиблар эсдалик совғалари билан тақдирландилар.

Беҳзод БОЗОРОВ

БЎЛАДИГАН БОЛА ...

Айрим ҳолларда қишлоқ ёшлари ҳақида сўз кетар экан, баъзи кишилар ўзининг бирёқлама фикрларини баён этишдан нарига ўтишмайди.

Тўғри, баъзан қишлоқ жойларда ёшларимиз орасида ичкиликка ружуъ қўйиб, қимор, бильярд ўйнаб, тонгни оттирадиганлари ҳам учраб туради. Аммо, ишнинг кўзини билган уддабурон, зукко, тиришқоқ ёшларимиз ҳам кўплаб топилади. Ана шундайлардан бири Сурхондарё вилояти Олтинсой туманидаги Мўминкул қишлоғида яшовчи Ботир Меликуловдир.

Уни анчадан буён яхши биламан. Ёшликдан мусаввирликка иштиёқи баланд эди. Турли байрам, Наврўз сайлларида ўтказиладиган кўрик-танловларда у чизган суратлар юқори ўринларни эгалларди. Ботир ҳали мактабни тугатмасидан турибоқ, қишлоқнинг қоқ марказидан "Пойабзал таъмирлаш" устахонасини қуриб, дарсдан бўш вақтларида ямоқчилик билан шуғуллана бошлади.

Аввалига айрим олифта-тенгқурлари: — шунга куни қолибдими? — дея турли гаплар чиқаришди. Ботир эса атрофидаги гап сўзларга парво ҳам қилмасдан, ҳовлисидаги ўн икки сотих ерни тўлдириб хурмо кўчатини ўтқазди. У мактабни тамомлаш арафасида хурмолар ғуж-ғуж ҳосил бера бошлади. Аввалига унга "кулиб" қараганлар кейинчалик ҳавас билан боқадиган бўлишди. Хурмодан келган даромад эвазига Ботир кичкинагина дўконча очиб олган эди. Ҳозир бу дўконнинг салобатию, кўрки "Мини-маркет"лардан қолишмайди. У мактабни тугатгандан сўнг қаровсиз ётган ерга бир қатор бинолар новвойхона, Мойжувоз қуриб, атрофига гуллар, дарахтлар экиб обод қилди. халқнинг дуосини олди.

Ботирнинг тиришқоқлигини кўрган Шуҳрат Ҳайитов, Чори Дониёров, Соҳиб Омонов, Аҳрор Худойбердиев, Бакир Самадов каби ҳамқишлоқлари ҳам унинг атрофида жипслашиб, тегирмон, автомашина балонларини таъмирлаш устахонаси, дўконлар ва новвойхоналар қура бошлади. Мана шу зайл қишлоқнинг кўркига-кўрк, чиройига-чирой қўшилиб борди. Албатта, бу бугуннинг ёшларининг хизмати. Бундай ёшлар эса юртимизда кўплаб топилади. Бизнинг буюк келажак сари жадал одимлаб бораётган озод Ватанимиз ҳам, шубҳасиз Ботир каби уддабурон, тадбиркор, ёшларимиз кучига таянади.

Сайфулла ТОҒАЕВ,
«Turkiston» мухбири

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИНИНГ

ҚАРОРИ

Жисмоний шахслар томонидан Ўзбекистон Республикаси ҳудудига товарлар олиб келинишини тартибга солиш тўғрисида

Жисмоний шахслар томонидан Ўзбекистон Республикаси ҳудудига товарлар олиб келинишини тартибга солиш ва улар юкларини божхонада расмийлаштириш тартибини соддалаштириш мақсадида Вазирлар Маҳкамаси қ а р о р қ и л а д и:

1. 2002 йил 1 июндан бошлаб тижорат фаолияти учун мўлжалланган товарларни олиб келувчи жисмоний шахслар учун:

уларни юридик шахс ташкил этмасдан, экспорт-импорт операцияларини амалга ошириш, улгуржи ва чакана савдо қилиш ҳуқуқи билан якка тартибдаги тадбиркорлар сифатида белгиланган тартибда мажбурий рўйхатдан ўтказиш;

жисмоний шахслар томонидан олиб келинадиган товарлардан қўшилган қиймат солиғи, божхона божлари ва йиғимлар ўрнига ягона божхона тўлови тўлашни назарда тутувчи божхона тўловлари ундиришнинг соддалаштирилган тартиби жорий этилсин.

Белгилансинки, жисмоний шахслар томонидан олиб келинадиган акциз солиғи солинадиган товарларга амалдаги қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда ва ставкалар бўйича акциз солиғи солинади.

2. Белгилаб қўйилсинки, ТИФ ТН кодидан ва товарнинг келиб чиқиш мамлакатидан қатъий назар товарларнинг барча тоифалари бўйича божсиз олиб кириш нормалари қўлланилмаган ҳолда товарнинг божхона қийматидан:

озиқ-овқат товарлари (ундан ташқари) бўйича 50 фоиз;

ноозиқ-овқат товарлари бўйича 90 фоиз;

тижорат фаолияти учун мўлжалланган ун олиб келишда нуль ставка миқдорида ягона божхона тўлови ундирилади.

3. Белгилаб қўйилсинки, мазкур қарорнинг 1-бандига мувофиқ юридик шахс ташкил этмасдан экспорт-импорт операцияларини амалга ошириш, улгуржи ва чакана савдо қилиш ҳуқуқи билан якка тартибдаги тадбиркорлар сифатида белгиланган тартибда рўйхатдан ўтказилган жисмоний шахслар томонидан олиб келинган товарларни сотиш товарларнинг Ўзбекистон Республикаси ҳудудига олиб кирилганлигини ва божхона тўловлари тўланганлигини тасдиқловчи ҳужжатлар мавжуд бўлган тақдирда амалга оширилади.

4. Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Давлат божхона қўмитаси Ташқи иқтисодий алоқалар вазирлиги билан биргаликда ўн кун муддатда Ягона божхона тўловини ундириш ва унинг суммасини давлат бюджетига ўтказиш тартиби тўғрисидаги низомни ишлаб чиқсин ва белгиланган тартибда тасдиқласин.

Бунда табақалаштирилган ставкалар қўлланилиши назарда тутилсин, улар олиб келинадиган товарларнинг физик ўлчов бирликлари ва божхона қиймати билан ўзаро мувофиқлаштирилсин.

5. Ўзбекистон Республикаси Давлат божхона қўмитаси:

Ўзбекистон Республикаси Молия вазирлиги, Давлат солиқ қўмитаси ва Адлия вазирлиги билан биргаликда товарларнинг хусусиятидан, миқдоридан ва уларнинг Ўзбекистон Республикаси божхона чегараси орқали олиб ўтилиши даражасидан келиб чиқиб товарларнинг олиб келиниши мақсадини аниқлаш тартибини бир ой муддатда ишлаб чиқсин;

Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси билан биргаликда бир ой муддатда олиб чиқилган ва олиб кирилган товарлар ҳажмларининг божхона органларида электрон ҳисобга олиниши тизимини ишлаб чиқсин ва жорий этсин (маълумотлар ҳар чоракда солиқ органларига берилган ҳолда).

6. Давлат солиқ қўмитаси Назорат-тафтиш бош бошқармасининг ва Ўзбекистон Республикаси Прокуратураси ҳузуридаги Солиққа оид жиноятларга қарши курашиш департаментининг мансабдор шахсларига Ўзбекистон Республикаси назорат органлари фаолиятини мувофиқлаштирувчи Республика кенгаши билан келишган ҳолда: импорт қилувчи жисмоний шахсларда тижорат фаолияти учун мўлжалланган товарларнинг Ўзбекистон Республикаси ҳудудига олиб келинишини тасдиқловчи ҳужжатлар мавжудлигини режадан ташқари текшириш ҳуқуқи берилсин. Кўрсатиб ўтилган ҳужжатлар мавжуд бўлмаган тақдирда товар мусодара қилинади;

алкоголли маҳсулотлар ва тамаки маҳсулотлари сотувчи улгуржи ва чакана савдо субъектларида, шунингдек умумий овқатланиш субъектларида алкоголли маҳсулотлар ва тамаки маҳсулотлари белгиланган тартибга мувофиқ сотилишини режадан ташқари текшириш ҳуқуқи берилсин.

Бунда ҳар чоракда Вазирлар Маҳкамасига мазкур банднинг бажарилиши натижалари тўғрисида ахборот тақдим этилсин.

7. Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги манфаатдор вазирликлар ва идоралар билан биргаликда қонун ҳужжатларига мазкур қарордан келиб чиқувчи ўзгартириш ва қўшимчалар тўғрисида бир ой муддатда Вазирлар Маҳкамасига таклиф киритсин.

8. Мазкур қарорнинг бажарилишини назорат қилиш Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари Р.Азимов зиммасига юклансин.

Вазирлар Маҳкамасининг Раиси **И.Каримов**
Тошкент шаҳри,
2002 йил 6 май

ТАНҚИД ОСТИГА ОЛИНДИ

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Ёшлар ишлари қўмитасининг навбатдаги йиғилишида "Жисмоний тарбия ва спорт тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг Сурхондарё вилоятидаги ижроси муҳокама қилинди.

Қонун талаблари ижросини ўрганиш комиссияси хулосасига кўра, вилоятда маҳаллий ҳокимият органлари ўз ҳудудларида жисмоний тарбия ва спортни ривожлантириш бўйича муайян ишларни амалга оширган. Вилоят спортчилари кейинги йилларда ўтказилган мусобақалар, халқаро баҳсларда салмоқли натижаларни қўлга киритишган. Спортнинг кураш, от спорти, шарқ яккакураши каби турлари вилоятда, айниқса, кўзга кўринарли даражада ривожланган.

Мажлисда бу соҳада ижобий ютуқлар билан бир қаторда ҳокимликлар, мутасадди муассаса ва ташкилотлар фаолиятида бир қатор камчиликларга йўл қўйилганлиги ҳам алоҳида таъкидланди. Чунончи, вилоятда "Алпомиш" ва "Барчиной" тестларини топширишда спорт нормативлари талаб даражасидаги натижани бермаган. Вилоятда мавжуд 671 та маҳалладан 143 тасида спорт майдонлари ва дам олиш масканлари ташкил этилган, холос.

Йиғилишда Олий Мажлиснинг Ёшлар ишлари қўмитаси раиси Азамат Зиё, "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати Марказий Кенгаши раиси Б. Убайдуллаев, Ўзбекистон Миллий университети ректори, академик Т.Долимов, Давлат жисмоний тарбия ва спорт қўмитаси, алоқадор вазирликлар мутасаддилари ва Сурхондарё вилоятидан келган вакиллар иштирок этишди.

Воҳид БОЙМУРОДОВ

КЕКСАЛАРГА ЭҲТИРОМ

Куни кеча Ўзбекистон Республикасси Вазирлар Маҳкамасининг "Иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларини рағбатлантириш тўғрисида"ги қарори қабул қилинди. Мазкур қарорда бир қатор ташкилотларга жойларда байрамолди учрашувлари ўтказиш топширилган эди. Республика "Маънавият ва маърифат" маркази "Маҳалла" жамғармаси билан ҳамкорликда Тошкент шаҳрининг Шайхонтоҳур туманидаги Олим Хўжаев номидаги маҳаллада "Хотира ва қадр топган қарилик" мавзуида маърифий тадбир ўтказди.

Учрашувда сўзга чиққанлар 2002 йилнинг "Қарияларни қадрлаш йили" деб эълон қилиниши билан "Хотира ва қадрлаш куни"ни нишонланишининг моҳиятан уйғунлиги, мамлакатимизда кекса авлод вакилларига ҳукуматимиз томонидан кўрсатилаётган ғамхўрлик тўғрисида гапирдилар.

Тадбир давомида ёлғиз кексалар, уруш қатнашчилари ва жамоат ишларида фаол иштирок этаётган бир гуруҳ отахону онахоналарга ташкилотчиларнинг қимматбаҳо совғалари ва пул мукофотлари топширилди.

Маърифий-бадиий кеча сўнггида эл севган санъаткорларнинг чиқишлари учрашувга ўзига хос файз бахш этди.

Дилафрўз ҚОСИМОВА

КАСАЛГА ЧАЛИНГАН ТЕЛЕФОНЛАР

ёхуд Усмон Юсупов туманидаги телефон машмашаси

Бугунги кунда ҳаётимизни телекоммуникация воситаларисиз тасаввур этолмайсиз. Ён-атрофимиздагилар хабар, янгиликларни бир-бирларига асосан телефон орқали етказишади. Шунингдек, иссиқ жон деганларидек, баъзан касалликка чалинган ёки ҳаёти қил устида турган бемор ҳаётини сақлаб қолиш ҳам телефон алоқаси билан боғлиқ. Хўш, мамлакатимизнинг чекка жойларида истиқомат қилаётган аҳолига телефон хизматини кўрсатиш қай аҳволда?

"Телефон хизматидан розимисиз?", "Сизга қандай хизмат кўрсатиляпти?" каби саволлар билан Усмон Юсуповлик мижозларга мурожаат қилдик, аммо, жавоблардан шу нарса аён бўлдики, алоқанинг ушбу туридан фойдаланувчилар, ҳатто яқин келажакда телефон хизматининг яхшиланишига ҳам ишонишмайди. Сабаби, соҳада хизматни яхшилашгина эмас, балки намунали даражага кўтариш юзасидан бир неча йилдан буён берилаётган ваъдалар пуч бўлиб чиқмоқда. Тўғри, ишни ўнглаш мақсадида бир неча бор "Қашқадарётелеком" шўъба корхонаси туман филиалининг раҳбари алмаштирилди. Лекин аҳвол ортга кетса кетдики, ўзгармади.

Туман маркази — Янгимиришкордаги коммутаторга тушишнинг ўзи амримаҳол. Телефончи қизлар ҳа, деганда гўшакни кўтараверишмайди. Ўн етти марта бонг урилгандан сўнг телефонингиз ўз-ўзидан "банд" кўрсатиб қолади. Сўнгра 21-110 рақамини териб АТСдаги Илҳом, Шукрулло ёки Бахтиёр исмли техниклардан бирига мурожаат этасиз. Кейин яна "07"ни терасиз. Воситачи орқали безовта қилганингиз телефонисткага малол келиб эътироз қилади: "Аппаратлар кўрсатмаса, бизда нима айб?!" Дуруст ишламайдиган аппаратлар орқали мижозлар билан йиллар давомида муомала қилаётган телефончи қизлар иродаси, сабрбардошига қойил қоласан, киши.

Туман аҳолисининг 70 фоиздан кўпроғи яшайдиган Жейнов ва Миришкор қишлоқлари билан тўғридан-тўғри боғланишнинг иложи йўқ. Негаки, воситачи-коммутаторсиз иш битмайди. Мазкур қишлоқлар билан боғланмоқчи бўлинганда аксарият ҳолларда "Тармоқ банд, кутиб туринг", "Бироздан кейин чиқинг!" деган жавобни олардик илгари. Кейинги пайтда эса "Тармоқ узилган", "Ишламайди", "Алоқа йўқ" деган жавобни оласиз.

— Тўғри, беш кундан бери алоқаси йўқлиги туфайли телефон орқали бирор-бир жой билан боғланолмай тургандик, — дейди "Жейнов" ширкат хўжалиги касаба уюшмаси қўмитаси раиси Ҳайитбой Чўлиев. — Хайриятки, кечадан буён телефонларга "жон" кирди.

Телефонлар ростдан ҳам ишлаётган экан. Янгимиришкор билан боғланиб гаплашдик. Бироқ Ҳ.Чўлиевнинг, у киши қатори 18 минг жейновликнинг севинчи узоқ чўзилмади, кўп ўтмай юзлаб телефонлар яна "гунг" бўлиб қолди. Шунда раис икки кунда қишлоқда уч жойда таъзия бўлиб, телефон ишламагани боис жойларга хабар беришда жуда қийналишганини айтиб, бундан қаттиқ изтироб чекди.

— 21-954 рақамли телефоним бор, - дейди янгимиришкорлик Омон Бурҳонов. — Уч кун бенуқсон ишлаганини эслай олмайман. Шунга қарамай хизмат ҳақини тўлаб турибман.

Туман ДСЭНМ бош шифокори Умар Норқулов 22-017 рақамли хизмат телефони "гунг"лик хасталигига чалингани ҳақида гапириб, телефон хизмати яхшиланиб кетишидан умиди йўқлигини билдирди.

Синов тариқасида қўнғироқ қилиб кўрдик. Ҳақиқатдан ҳам 22-017 рақамли телефон чақирмади. Туман ҳокими муовини Эли Ҳамроевнинг 22-615 рақамли хизмат телефони "гунг" бўлиб қолганига уч йилдан ошгани эса соҳада хизматнинг ўз ҳолига ташлаб қўйилганлигини билдиради.

Ишлаб турган пайтда телефон орқали бир амаллаб четга чиқиш мумкин. Лекин Қарши, Тошкент шаҳарлари ёки бошқа туман ва вилоятлардан туманга қўнғироқ қилиб тушолмайсиз. Бир амаллаб тушганигизда эса Усмон Юсуповда турган кишини эшитмайсиз.

Телефон тармоқларида махсус тезкор хизматлар "01", "02", "03", "04"га ўрин ажратилмагани ажабланарлидир. Бот-бот мижозлар телефон рақамлар ўзгартириб турилганига қарамай, салкам ўн йилдирки, абонентлар телефон рақамларининг рўйхати янгиланмаётгани сабабини билмай, боши қотган.

Нима бўлганда ҳам Усмон Юсупов туманида аҳолига телефон хизмати кўрсатишни тубдан яхшилашда вилоят, қолаверса республикамиздаги алоқадор ташкилотларнинг амалий ёрдамлари жуда зарурлиги тайин.

Ҳамид ПИРИМҚУЛОВ,
«Turkiston» мухбири

КЕЛАЖАКНИНГ ТАМАЛ ТОШИ

Тошкент молия институти ректори Мурод ШАРИФХЎЖАЕВ билан суҳбат

— Ёшларимизни ҳар томонлама етук кадрлар қилиб тарбиялаш учун нималар қилиш лозим, деб ўйлайсиз?

— Юртимизнинг келажаги, мамлакатимизда амалга оширилаётган демократик ислоҳотларнинг самараси ёшларга, уларнинг иқтидори ва билим савиясига, замон ва тараққиёт талабларига нечоғли жавоб бера олишига боғлиқдир. Бу масаланинг ечими "Таълим тўғрисида"ги Қонунда, "Кадрлар тайёрлаш Миллий дастури"да ҳар томонлама асослаб берилди.

Кенг маънода айтганда, тарбия асрлар давомида тўпланган ижтимоий-маданий тажрибани авлоддан-авлодга узатиш ҳамда мустақил шахсни тарбиялаш мақсадида махсус ташкил этилган жараёндир. Мен яқинда Японияда хизмат сафарида бўлдим. У ерда диққатга сазовор бир одат мавжуд экан: таълим муассасаларида ҳафтада бир кун миллий тарихий анъаналар, қадриятларни ўрганиш учун ажратилар экан. Шу ўринда бизда ҳам таълим-тарбия жараёнига ҳар ойда бир кунни, "Мустақил Ўзбекистон куни"ни киритиш зарурга ўхшайди.

— Сизнингча, ёшлар билан ишлайдиган ташкилотлар ишида муваффақиятлар кўзга ташланяптими?

— Истиқлолимизнинг дастлабки йилларидаёқ ёшлар масаласи ҳукуматимизнинг диққат эътиборида турди. Юртбошимиз ташаббуси билан "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати вужудга келди. Шу ўринда институтимизда ҳам "Камолот" ёшлар ижтимоий ҳаракати бошланғич ташкилоти қарийб бир йилдан бери ўз фаолиятини олиб бормоқда. Мазкур ташкилот фаолияти учун барча шарт-шароитлар яратилган. Жумладан, бошланғич ташкилот алоҳида хона, компьютер техникаси ва алоқа воситалари билан таъминланган. Бошланғич ташкилот аъзолари ҳам ўзларига яратилган шарт-шароит ва эътиборга жавобан, институт миқёсидаги барча маънавий-маърифий, тарбиявий ва спорт-соғломлаштириш тадбирларида фаол иштирок этиб, талаба-ёшларни ўз атрофларига жипслаштиришга эришишмоқдалар. Биргина мисол ҳозир бошланғич ташкилот қошида иккита клуб, битта бадиий жамоа фаолият олиб бормоқда. Уларга қарийб институтнинг мингдан ортиқ талабаси аъзо. Улар фаолиятининг самараси, энг аввало ёшларнинг хоҳиш-истаклари ва имкониятларини инобатга олиб, талабаларни қизиқтирган, бугунги кунда энг долзарб бўлган мавзуларда тадбирларни ташкил қилишларида, деб ўйлайман. "Тинчлик учун курашамиз", "Қувноқлар ва зукколар", "Ёшлар — гиёҳвандлик ва СПИДга қарши", "Гиёҳвандлик — аср вабоси", "Терроризм — XXI аср офати", "Ёшлик — умр баҳори", "Алпомиш авлодлари" ва "Огоҳлик — давр талаби" каби қатор мавзуларда ўтказилган тадбирлар бунга мисол бўла олади. Умуман, ёшлар ташкилотларини муқобиллаштириш, улар ўртасида соғлом рақобатни вужудга келтириш билан бирга, умумий мақсад, миллий манфаат доирасида фаолиятларини такомиллаштириб бориш лозим. Хусусан, таълим-тарбия тизимида ёшларимизнинг илмий, ижодий, техник тўгаракларини фаолиятини такомиллаштириш лозим. Хорижий ёшлар билан алоқаларни кучайтиришда ҳали фойдаланилмаган имкониятлар кўп.

Кейинги вақтларда республикамизда ёшлар ўртасида турли танлов, олимпиада ва спорт мусобақалари ўтказиш анъанага айланди. Бу эса ўз навбатида талаба-ёшлар орасидан истеъдодли, билимдон, жисмоний бақувват ва матонатли ёшларни танлаб олишда қўл келмоқда.

Институт талабаларининг республика миқёсидаги "Ўзбекистон — Ватаним маним" қўшиқлар кўрик-танлови, "Ниҳол" талабалар театр-студиялари фестивали, "Универсиада" каби мусобақаларда фаол иштироки ва эришаётган ютуқлари кишини қувонтиради. Шунингдек, АҚШ, Англия, Франция, Германия, Италия, Жанубий Корея ва кўпгина бошқа мамлакатларнинг олий ўқув юртлари билан ҳамкорлик шартномалари имзоланган. Институт профессор-ўқитувчилари ТАСИС, АЙРЕКС, ФУЛБРАЙТ, СОРОС, ДААД, АКСЕЛС каби дастурлар доирасида илмий малака ошириш курсларини ўтаб келмоқдалар. Четэл университетларининг олимлари, ҳар хил дастур мутахассислари институт ўқув жараёнига узлуксиз жалб қилинмоқда. Бу эса талабаларга замон талаблари даражасида билим беришда, уларнинг ривожланган хорижий давлатлар талабалари ҳаёти тўғрисидаги тасаввурларини шакллантиришда ўз самарасини бермоқда. Ўзбекистон Республикаси Президентининг иқтидорли ёшларни қўллаб-қувватлаш "Умид" жамғармасини тузиш тўғрисидаги Фармони ижроси юзасидан институтимиздан олиб борилган қатор ижобий ишлар самараси ўлароқ, ҳозирги кунда элликдан ортиқ талаба-ёшларимиз мазкур жамғарма грантлари орқали хорижий давлатларнинг нуфузли олий ўқув юртларида таҳсил олишмоқда.

Бугунги кунда талабаларнинг илмий салоҳиятини, ижодий фаолиятини муносиб баҳолашда ягона мезонлар тизими мавжудлиги муҳим аҳамият касб этади.

Файзулла ЭШҚУЛОВ
суҳбатлашди

БУГУННИНГ БОЛАСИ

Пиктограмма асосида ўқитиш ижобий натижаларни бермоқда

Бугуннинг боласи бирам шўх, билағонки, кўриб кўнглинг кўтарилади. Зийракликда катталардан қолишмайди. Гоҳида кутилмаган саволлари билан катталарни ҳам шошириб қўядиган тили бийрон болажонлар эртамиз, келажагимиз. Уларни ҳар томонлама етук, баркамол қилиб тарбиялаш долзарб вазифадир. Шу боис, уларга айни пайтда ҳукуматимиз томонидан кўрсатилаётган ғамхўрлик, эътибор биз бунёд этаётган фуқаролик жамиятида соғлом муҳитни яратишда асос бўла олади. Зеро, жажжи юракларда уйғонган Ватан сўзи уларни шу юрт учун чинакам фидойи бўлишларига болаликданоқ даъват этади. Бунга эса пойтахтдаги 598- мактабгача таълим муассасасида бўлганимизда яна бир карра амин бўлдик.

Сирғали туманидаги "Қалдирғоч" болалар боғчасида ўн тўртта гуруҳда болалар тарбияланади.

— Бошқа боғчалардан фарқли томони, бу ерда миллий қадриятларимиз, урф-одатларимиз чуқур ўргатилади, — дейди боғча мудираси Феруза Алимаҳсумова. — Қолаверса, болаларимизга ўқиш ва ёзишни ўргатиш борасида ҳам катта ютуқларга эришдик. Ота-оналар ҳам хурсанд. Биз учун муҳими ҳам шу.

Баъзан болаларнинг эрталабданоқ "Боғчага бормайман", деган хархашаси кўпчилик ота-оналарни ўйлантириб қўяди. Нега бола боғчадан безор? — деган савол кўнглимизга келади-ю, унга жавоб тополмаймиз.

— Сабаби оддий,— дейди боғча руҳшуноси Феруза Хўжаева. — Болалар ниҳоятда сезувчан бўлишади. Улар меҳрга интилишади. Боғчамизга болалар хархашасиз, қувонч билан келишади. Бундан ташқари ҳар битта гуруҳдаги бурчакда ота-оналар учун махсус жадваллар осиғлиқ турибди. Бунда болаларнинг хатти-ҳаракатлари, интизоми, нималарга қобилияти борлиги белгилаб қўйилади ва ота-оналар ҳам уйда болалари билан алоҳида машғулотлар олиб боришади. Бу эса боланинг ҳар томонлама ривожланишида туртки бўляпти, десам янглишмайман.

Боғчани айланиб, атрофга разм соламан. Ҳар бир гуруҳга ажратилган ерларнинг бирида гуллар экилган, бирида сабзавотлар, хуллас ўн тўрт бўлак ерда ўн тўрт хил ҳаёт...

— Бу ерларда болаларимизнинг ўзлари меҳнат қилишади,— дейди боғча услубчиси Муқаддас Бойматова. — Ўзлари хоҳлаган ниҳолни боғча опалари ёрдамида ўтқазишади, парваришлайди. Бу эса уларни болаликданоқ меҳнат қилишга, табиатга меҳр қўйиб уни асраб-авайлашга ўргатади. Бундан ташқари, болаларга инглиз, рус тилларини ўргатиш учун махсус тўгараклар ташкил қилганмиз. Қолаверса, катта тайёрлов гуруҳларида шахмат-шашка, адабиёт, қизлар учун бичиш-тикиш тўгаракларимиз ҳам мунтазам фаолият кўрсатади.

Бичиш-тикиш тўгарагида жажжи қизчаларнинг қўлларига игна олиб, тугма қадаётгани мени, тўғриси ҳайратлантирди. Бўлар экан-ку, бошқалар ҳам ўрнак олса арзир экан, деган ўйда, уларни ҳавас билан кузатаман. Соч ўришни машқ қилаётган қизчадан сўрайман:

—Ватан нима?

Дурдона, 6 ёшда:

— Ватан бу мен.

— Нима учун?

— Чунки Ватан менинг юрагимда яшайди.

— Сен-чи, кўпроқ нимани яхши кўрасан, — дейман сочлари жамалак қилиб ўрилган 6 ёшли Ситорадан.

—Боғчамни.

— Демак, катта бўлгинг келмас экан-да.

— Катта бўлиш оғир бўлса керак-а, — дейди у саволимга савол билан.

Мулоқотимизга Дурдона аралашади:

— Биз-чи, мусиқа дарсини кўпроқ яхши кўрамиз. Ўқитувчимиз бизга ҳар хил рақсларни ўргатадилар. Ўзлари ҳам чиройли.

Ўзлари каби беғубор кичкинтойларнинг жавобларидан болаликнинг нақадар бебаҳо эканлигини туясан, кишчи. Уларга ҳамма бирдек меҳрибон кўринади. Айниқса, уларнинг энг яқин дўсти, опаси, ҳаммадан кўра кўпроқ яхши кўрувчи кишиси — тарбиячилар бўлса керак.

— Тарбиячи, аввало масъулиятни сезиши зарур, — дейди тарбиячи Матлуба Обидова. — Боғча ташкил этилганидан буён шу даргоҳда ишлайман. Кичкинтойларни ўз болаларимдек яхши кўраман. Уларга жуда ўрганиб қолганман. Ишимиз жуда машаққатли, бироқ шарафли, деб биламан. Болаларни бағримга қучишим билан бутун чарчоқларим унутилиб кетади.

Ўз касбини севган инсон ҳар қандай вазиятдан чиқиш учун зарур чораларни топа олади. Болалар билан ишлаш эса ҳар бир тарбиячидан сабр-қаноатни талаб этади. Кичкинтойлар кўнглини олиш осон, қачонки у ўз соҳасининг билимдони бўлса...

Кўпгина боғчаларда болаларни пиктограмма асосида ўқитиш ижобий натижаларни бермоқда. Мазкур масканда ҳам таълимнинг ушбу йўналишида болаларнинг нутқини ўстириш, ҳар хил овозларни фарқлаш каби оддий жараёндан мураккаб жараёнгача бўлган босқичдан уларнинг ҳеч қандай қийинчиликларсиз ўтгани бизни қувонтирди. Демак, болалар зеҳнини ўстиришда тарбиячилар қўллаётган бу услуб анча фойда бермоқда. Муҳими ҳам шу. Болалар қанчалик билимли, зеҳнли бўлса, эртамизга бўлган ишонч шу даражада мустаҳкам бўлади.

Айни пайтда болалар билан "тиллашиб", хизмат жараёнида ўз ўрнига эга бўлган тарбиячилар Дилором Маҳмудова, Дилбар Муродова, Феруза Қосимова, Мунира Мансурова, лаззатли овқатлари билан оналарнинг алоҳида эътиборини қозонган ошпазлардан Рашида Тўхтаохунова, Маърифат Қорабоева "Қалдирғоч" нинг юксакларга парвоз қилишида куч-ғайратларини тўла намоён этишмоқда. Буни ота-оналар бурчагидаги улар ҳақида ёзилган самимий сўзлардан ҳам англаш қийин эмасди.

Зиёда ИСМОИЛОВА
«Turkiston» мухбири

Суратларда: 1. 598-боғча мудираси Феруза Алимаҳсумова, боғча услубчиси Муқаддас Бойматова режалаштириш пайтида. 2-3. Боғча тарбияланувчилари машғулот пайтида.

СОН ЭМАС, СИФАТ МУҲИМ

Мамлакатимизда кадрлар тайёрлашнинг янгича ўзбек модели яратилди десам янглишмайман. Эндиликда кадрларнинг сон жиҳатига эмас, сифатига катта эътибор берилмоқда. Кадрлар тайёрлаш Миллий дастурининг яна бир жиҳати узлуксиз таълимнинг босқичма-босқич, изчил амалга оширилишидир. 2009 йилга келиб республикамиз мактабларининг 10-11-синф ўқувчилари академик лицей ва касб-ҳунар коллежларида тўлиқ таълим олишади. Бундан кўзланган мақсад ўсиб келаётган ёш авлодни илмли ҳамда бирон-бир касбнинг эгаси қилиб тарбиялашдан иборатдир.

Бизнинг коллежимизга бундан олти йил аввал асос солинганди. Айни пайтда 1200 нафар талаба иқтисод ва режалаштириш, молия, ҳуқуқшунослик, менежмент, бухгалтерия ҳисоби, аудит йўналишлари бўйича билимларини мустаҳкамламоқдалар. Ўтган йили коллежимизни 250 нафар талаба битирган бўлса, шундан 20 нафари Қарши Давлат университети ва Қарши муҳандислик-иқтисодиёт институтида ўқишни давом эттирмоқда. Қолган талабаларимизнинг деярли барчаси вилоятимиздаги нуфузли корхона ва ташкилотларда фаолият кўрсатмоқда. Яна шуни алоҳида таъкидламоқчиманки, билим масканимиздаги 14 та компьютер, 30 минг нусха китобни ташкил этган кутубхона, ёзги ва қишки маданият саройлари, бадиий ҳаваскорлик, инглиз тили, ёш ҳуқуқшунос, ёш молиячи тўгараклари беминнат хизмат кўрсатмоқда. Шунингдек, жорий ўқув йилида Ўзбекистон Халқ артистлари Эргаш ва Роза Каримовалар, Анвар Санаев, Озода Нурсаидова, Севинч Мўминова, Ортиқ Султонов, Зокир Очилдиевлар билан коллежимизда қизиқарли учрашувлар ўтказилди.

Ҳар бир раҳбар бугунги кун талабларини чин юракдан ҳис этмоғи лозим. Бизнинг ўқув-ишлаб чиқариш хўжалигимиз 66 гектар майдонда жойлашган. Бу ерда пахта, ғалла, картошка, пиёз, помидор, бодринг, қовун-тарвуз, анор сингари маҳсулотларни етиштирамиз. Ҳар лаҳзада елкамиздаги масъулиятни ҳис этиб турамиз.

Озод АСАДОВ,
Нишон Агроиқтисодиёт коллежи директори

ҚИЗЛАРНИНГ СИРДОШИ...

Қизларни оилавий ҳаётга тайёрлай олаяпмизми?

«Turkiston»нинг аввалги сонларида аёллар ва ўсиб келаётган авлод соғлигини мустаҳкамлаш, ёш йигит-қизларни оилага тайёрлаш ишлари хусусида фикр юритган эдик. Бугун эса қизларни оилага тайёрлаш хусусида мулоҳаза юритмоқчимиз.

Бунга таҳриятимизга келган мана бу мактуб сабаб бўлди:

"...9-синфни битиришим арафасида уйимизга совчилар келди. Отам мендан бир оғиз розилик сўрамай, тўй кунини белгилади. Йигит мендан ўн ёш катта эди. Мен эса ҳали турмушга тайёр эмасдим. Ахир, оила муқаддас-ку! Унинг қонуниятларини бузишга катталарнинг қандай ҳақ-ҳуқуқлари бор. Никоҳ кечаси бир ташвишим ўн ташвиш бўлди. Менга маслаҳат берадиган инсон йўқ эди ўша дамда. Куёв томондан менга туҳматлар ёғдиришди. Ёнимни оладиган бирор мард топилмади. Мен тушган ҳолатни тенгдошларимга раво кўрмайман. Айни пайтда қишлоқ мактабларида бу мавзу ҳақидаги "Одобнома" дарслари номигагина ўқитилмоқда. Шуларни ўрганиб, турмуш қураётган ёш йигит-қизларга маслаҳатлар беринглар. Уларнинг сирдоши бўлинглар.

Г. ОРТИҚОВА,
Касби тумани".

Қиз болани гулга қиёс қиламиз. Гулни қанчалик эътибор билан парваришласак, у яшнайверади. Бизга мактуб йўллаган Г.нинг талаби ҳам ўринли. Зеро, қиз боланинг улғайиш даврида биров билан ҳамсуҳбат бўлмаслиги, тўғрироғи, сирлаша олмаслиги, дардини ичига ютиши жуда аянчли ҳолатдир.

Сўнгги пайтда мактабларда, коллежларда, қолаверса, барча олий ўқув юртларида "Соғлом авлод" Давлат дастури бўйича махсус фанларнинг жорий қилиниши қизларни оилага тайёрлашда қулайликларни туғдирмоқда. Бу ҳақда пойтахтдаги 294-ўрта мактаби раҳбари Лола Аҳматова шундай дейди:

— Қиз ва ўғил болаларнинг ўсмирлик даврида ота-она, мактаб, ўқитувчилар ҳам ҳушёр бўлиб, уларга зарур маслаҳатларни бериши керак. Бизнинг мактабда эса қизлар учун "Қизлар давраси" ташкил этилган. Улар ҳар ойда икки марта йиғилишиб, ўзларини қизиқтирган саволларига мактабнинг доимий меҳмонлари қаторидан ўрин олган терапевт, гинеколог, руҳшунослардан жавоб олишади. Шу ўринда яна бир нарсани таъкидлашим жоизки, оналар ҳам кези келганда қизига ҳамма нарсани очиқ гапира олмайди. Мактабда эса улар гинеколог билан учрашувдан ёки устозларидан юрагининг туб-тубида сақланган пинҳона саволларига жавоб топа олади. Бундан ташқари, фаол ота-оналарнинг клуби мунтазам иш олиб боради. Қизларни оилага тайёрлашда уларнинг одоб-ахлоқи, жамоат жойларида ўзини тута билиши, кийиниши, хулқи, юриш-туриши, муомаласи каби фазилатлар уқтирилади.

Мадина ЭРГАШЕВА — Ўзбекистон Миллий университети талабаси:

— Мен самарқандликман. Мактабимиз ўқитувчилари билим жиҳатдан кучли, ўқувчиларга ҳар томонлама сабоқ беришда малакалари борлигини айни пайтда кучлироқ ҳис қиляпман. Бироқ қизларни оилага тайёрлашда бирон дарс ўтилмаган. Балки энди ўтилаётгандир...

— Ҳозир-чи, университетда қизлар учун алоҳида учрашув, суҳбатлар ўтказиляптими?

— Тўғриси, Тошкентга ўқишга келиб, шифокор аёл билан биринчи марта учрашдим. Бизнинг қишлоғимизда қизларнинг гинеколог билан учрашганини эшитган одамлар унга бошқача нигоҳ билан қарашади. Ҳар хил гап-сўзлар кўпаяди. Шунданми, ичимиздагини бировга айтолмай юрардик. Оналаримизга-ку, уялганимиздан ҳеч нарсани айтолмасдик. Хуллас, гинеколог барча курсдош қизлар билан суҳбат ўтказди. Маълум бўлишича, кўпчилигимизда буйрагимиз кучли шамоллашга учраган экан. Муолажалардан сўнг соғайиб кетдик. Мени бир нарса қувонтиради. Ётоқхоналарда ҳам қизлар ўртасида суҳбатлар, учрашувлар ўтказилиб турилади. Тўғриси, бундай мулоқотлардан нафақат мен, қолаверса, курсдош дугоналарим ҳам керакли маълумотларни олади. Ўқишни битириб, олий маълумотли бўлганимдан сўнг қишлоғимга қайтаман. Бу ерда олаётган билимларимни қишлоғимизнинг масъума қизларига ўргатсам, улар билан сирлашсам, дейман.

Қиз болага аввал она сирдош бўлади. Болаларининг ўсмирлик давридаги "инжиқлик"ларига онанинг сабри чидайди. Чунки бу даврда бирови қайсар, яна бирови одамови бўлиб қолади. Улар ўзининг дунёсида яшашга интилади. Ҳар нарсага жаҳли чиқади. Бу йўлда қилинган хато эса уларни бир умрга ҳаётда норози кайфиятда яшашларига олиб келади. Шунинг учун ҳам аввал ёшларни ота-онаси тушуниб, ўзларини яқин тутиши, улар билан маслаҳатлашиши, кўнглидаги жумбоқларни ечишга ёрдам беришлари керак.

Сайёра ҲАМИДОВА — Тошкент шаҳри:

— Учта қизим бор. Уларни тарбиялашда жуда кўп қийинчиликларга дуч келганман. Қизларим жуда уятчан. Ҳеч ҳам менга сирларини айтишмайди. Қанчалик қилмай, улар билан очиқроқ гаплаша олмасдим. Энди сўз бошладим дегунча, бирон нарсани баҳона қилиб чиқиб кетишарди. Охири катта қизим таҳсил олаётган тиббиёт коллежига, кичикларим ўқиётган мактабга бориб, устозлари билан учрашдим. Айни пайтда уларга "Соғлом авлод" Давлат дастури бўйича қизлар учун махсус фан ўқитилаётганидан жуда хурсанд бўлдим. Кўнглим бироз тинчланди.

Ўзини Гулруҳ деб таништирган сулувгина қиз ўзи ёқтирган йигитга уйдагиларининг розилиги билан турмушга чиқади. Тўй олдидан келин томон йигит ва қизни тиббий кўрикдан ўтишларини сўрашади. Бундан куёв тарафдагилар норози бўлишади. Ҳали тўй бўлмасдан ўртага совуқчилик тушади. Баъзи ҳурматли кишиларнинг аралашувидан сўнг орзиқиб кутилган тўй ҳам бўлиб ўтади. Икки ёш узукка кўз қўйгандек бирбирига мос эди. Орадан маълум муддат ўтгач, куёв томондагилар келинни фарзандсизликда айблашади ва бутун маҳаллага овоза қилишади. Бечора келин айб менда экан-да, деб ота-онаси уйига қайтиб боришидан қўрқиб, қайнонанинг барча азобларига, заҳарли сўзларига чидайди. Келинини бутунлай айбдорга чиқарган қайнона охир-оқибат, унга кун бермай қўяди. Чидолмаган келин яширинча, шифокорга учрайди. Шифокор эса бир неча текширувдан сўнг, қизни соғлом, дея ташхис қўяди. Ниҳоят, сир очилади. Ҳамма айб йигитда эканлиги тиббий кўрикда маълум бўлади...

Кўриниб турибдики, ҳали ҳам тиббий кўрикдан ўтишни ўзларига "ор" билиб, бунинг устига бир оиланинг бегуноҳ фарзандини айбситган катталарнинг мулоҳазакорлиги қаёкда қолди?

Мавлуда МУСАЕВА — 2-поликлиника акушер-гинекологи:

— Оила муқаддас. Уни икки ёшнинг нозик туйғулари асраб туради. Бу туйғулар узилса, тамом, оила дарз кетади, уни тиклаш қийин. Мамлакатимизда оиланинг мустаҳкамлигига, соғлом авлод тарбиясига катта эътибор бериляпти. Бу қувонарли ҳолат. Бундан ўн беш йилги ҳолат билан ҳозирги даврнинг ўртасида катта фарқ бор. Қизлар оила тўғрисида озми-кўпми тасаввурга эга. Айни пайтда мактабларда, ўқув юртларида қизлар учун алоҳида суҳбатлар ўтказиляпти. Уларни қизиқтирган саволларга гинекологлар, ўз соҳасининг етук мутахассислари жавоб беришяпти, уларга йўл-йўриқлар кўрсатишяпти. Бу ҳам муваффақиятларимиздан бири эмасми? Тўғри, ҳали ҳам одамлар орасида қизларнинг гинеколог ҳузурида бўлишларига, ёш йигит-қизларни тўйдан олдин тиббий кўрикдан ўтишларига кўникишолмаяпти. Нима бўлганда ҳам, бизга соғлом авлод керак. Бундай "ёт" фикрлар эса бора-бора одамлар онгидан чиқиб кетишига шубҳа йўқ.

Зилола АКБАРОВА — гинеколог:

— Мана ҳозир мактабларда ўқув йили тамом бўлгунга қадар "Соғлом авлод" Давлат дастури бўйича қизлар дарси мунтазам ўтиляпти. Уларнинг гигиенаси, эстетик тарбияси, ўзини тута билиши, турмушга тайёрлашда психологик нуқтаи назаридан фойдаланиб маърузалар ўқияпмиз. Қизларда олдингидай тортинчоқлик йўқ. Ўзларини қизиқтирган саволларни беришади. 5-синфдан бошлаб қизларга, ўғил болаларга алоҳида дарслар жорий қилинган. Нафақат мактабларда, балки барча ўқув юртларида ҳам ушбу Дастур бўйича кўпгина ишлар амалга ошириляпти. Шу сабаб биз турли мавзуларда доимий учрашувлар ўтказиб туришни кун тартибига киритганмиз. Қолаверса, поликлиникамизга ёш оналар маслаҳатга келишади, балоғат остонасида турган ўсмир қизлар, ўспирин йигитлар сирлари билан ўртоқлашади, маслаҳат сўрашади. Улар гўёки ниҳол. Ниҳолни ўстириб парваришлаш эса атрофдагиларга ҳам боғлиқ.

Венера САЛИМОВА — болалар гинекологи:

— Ҳар куни ҳузуримга оналар ўз фарзандларини текширтиришга олиб келади. Яъни, боланинг аъзолари қай тарзда ўсяпти, қандай ривожланяпти деган мақсадда. Баъзи ота-оналар борки, болаларини тасодифан йиқитиб қўйишади-да, унга эътиборсиз бўлади. Натижада, баъзи аъзоларнинг лат ейиши унинг ўсиши билан бирга, вақт ўтиб, салбий оқибатларга олиб келади. Шу ўринда фарзандсизлик, ички аъзоларнинг заифлашуви пайдо бўлади. Касалликнинг олдини олиш бизнинг вазифамиз. Бироқ, ота-оналар эътиборсиз бўлмай фарзандларидаги ўзгаришларни олдинроқ сезишса янада яхши бўларди.

Уч-тўртта дугоналари билан гаплашиб турган қиз нималарнидир уларга гапириб, суҳбатдошларини кулдириб турарди. Қизини мактабдан тезроқ уйга қайтишини уқтирган ота шу пайт пайдо бўлади-да, уни ҳақоратлаб, юзига тарсаки солади. Уйига югурганича келган ўн тўрт ёшли қиз жаҳл устида дугоналар олдида изза бўлганига чидаёлмай ўзини осиб қўяди...

— Ўсмирлик даврида қизларнинг "гап кўтаролмаслиги" нима учун юзага келади?

Мадина ШУКУРОВА — руҳшунос:

— Инсон туғилганидан то 18 ёшга киргунча болалик ва ўсмирлик даври ҳисобланади. 12-18 ёш, асосан ўсмирлик давридир. Бу ёшда ўғил болаларда ҳам, қиз болаларда ҳам биологик жараён кечади. Уларнинг ўз олами, дунёга ҳайрат билан боқувчи нигоҳи бор. Бу даврда ўсмир танаси ўсади ва ривожланади, ҳатто хулқ-атворда ҳам ўзгаришлар содир бўлади. Бу пайтда ота-оналар уларни тушуниши, уларга яқин бўлишлари керак. Бундан ташқари, улар ҳиссиётга тез берилишади. Катталарнинг танбеҳидан жаҳли чиқади, хаёлига келган ишларни қилгиси, катталардек яшагиси келади. Бундай пайтда уларга фақат ёрдам бериш зарур.

Сўнгги суҳбатдошларимиз Нигора, Дилноза, Шаҳнозалар Миробод тумани мактабларида таҳсил олишади. (Исми шарифлари ҳамда мактаблари сир тутилишини илтимос қилишди).

— Умуман, қизларни оилага тайёрлашда мактабларингизда ўтилаётган дарслар сизларни қониқтиряптими?

Нигора:

— Тўла қониқтиради, десам унчалик тўғри бўлмайди. Лекин устозларимиз ҳаракат қилишяпти. Ойда бир марта шифокор билан учрашувлар ўтказилади. Керакли маълумотларни оламиз.

Дилноза:

— Мактабда бу ҳақда дарс ўтилмаган тақдирда ҳам ҳамма йигит ва қиз ўртасидаги муносабат ҳақида билишади. Ўғил болаларимиз ҳеч уялмасдан Россиядан келтирилган газета-журналларни дарсларда очиб, ўқиб ўтиришади.

Шаҳноза:

— Ростини айтсам, онамга ҳеч ҳам айтолмаган сирларимни кўпроқ дугоналарим билан маслаҳатлашаман. Мактабда ҳам устозларим яхши маълумотларни беришади, бироқ биз билан очиқчасига гаплашишмайди. Сал бошқачароқ савол берсак, ғалати нигоҳ билан қарашади. Балки, бизга шундай туюлар, лекин шифокор билан учрашувлар жуда кўнгилдагидек ўтади.

Азиз ўқувчи, қизларни оилага тайёрлашда дуч келинадиган баъзи муаммоларга бироз бўлсада, тўхталдик. Юқорида эса қизларнинг, устозларнинг, шифокорларнинг ҳам фикрлари билан танишдингиз. Мақсад битта — келажакда соғлом ва баркамол авлодни тарбиялашда иштирок этиш. Сизда қандай саволлар туғилди? Бизга мактуб йўлланг. "Turkiston"нинг навбатдаги сонларида эса ушбу мавзуга яна қайтиш ниятимиз бор. Баҳсимиз ҳали давом этади.

З. АШУРОВА,
«Turkiston» мухбири

Суд ижрочисининг талабларини бажармаслик...

ИМКОН ВА КАФОЛАТ

Ҳукуматимиз томонидан “Суд ҳужжатлари ва бошқа орган ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида”ги Қонунининг қабул қилиниши суд ижрочилари ўз ижро ҳаракатларини судлар фаолиятидан ажратилган ҳолда, мустақил тарзда амалга оширишлари, уларни молиялаштириш ва моддий-техник жиҳатдан таъминлаш масаласини ҳам ҳал этди. Республика Адлия вазирлиги ҳузурида суд қарорларини ижро этиш, судлар фаолиятини моддий техник жиҳатдан ва молиявий таъминлаш департаменти ташкил этилди.

Қабул қилинаётган барча қонун ва қонуности ҳужжатлари инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш учун хизмат қилиши табиий. Шу жумладан, “Суд ҳужжатлари ва бошқа орган ҳужжатларини ижро этиш тўғрисида”ги Қонун ҳам ўз мақсад-моҳиятига кўра фуқароларнинг суд томонидан белгилаб қўйилган ҳуқуқларини ҳимоя қилиш, суд ҳужжатлари, шунингдек, қонунда белгиланган ваколатларни амалга оширадиганларида жисмоний ёки юридик шахслар зиммасига пул маблағлари ва бошқа мол-мулкни ўзга шахсларга бериш ёхуд улар фойдасига муайян ҳаракатларни амалга ошириш ёки бундай ҳаракатлардан ўзини тийиш мажбуриятини юклайди. Шунингдек, бошқа органларнинг (мансабдор шахсларнинг) ҳужжатлари мажбурий тарзда ижро этилаётганда юзага келадиган муносабатларни тартибга солиш учун хизмат қилади.

Қонун қабул қилиниши муносабати билан суд ҳужжатлари ва бошқа орган ҳужжатларини мажбурий ижроси суд ижрочилари томонидан амалга оширилиши белгилаб берилди. Қонунда фақатгина республика судлари ва бошқа органлар томонидан қабул қилинган ҳужжатларни ижроси эмас, балки чет эл судлари ва арбитраж қарорларни ижро этиш тартиб ва муддатлари ҳам белгилаб қўйилган, бу эса ўз ўрнида мазкур қонуннинг қанчалик даражада юқори савияда ишлаб чиқилганлигидан далолат беради.

Бундан ташқари, мазкур қонунда суд ижрочисининг мақоми белгиланган бўлиб, уларнинг ижтимоий ҳимояси, ҳуқуқлари, мажбуриятлари ҳамда суд ижрочилари мустақил равишда қарор қабул қилишлари ва уларнинг талабларини бажариш республика ҳудудидаги барча органлар, жисмоний ва юридик шахслар томонидан бажарилиши мажбурийлиги, суд ижрочисининг талабларини бажармаслик, унинг зиммасига юкланган вазифаларни бажаришига монеълик килувчи хатти-ҳаракатлар содир этиш қонунда белгиланган тартибда жавобгарликка сабаб бўлиши белгилаб берилган. Бу ҳолат эса ўз-ўзидан суд қарорлари ва бошқа орган ҳужжатларининг ижроси тўлиқ таъминланишига кафолатдир.

Дилшод ЮСУПОВ,
Тошкент шаҳар Шайхонтоҳур тумани суд ижрочилари бўлинмаси бошлиғи.
Абдулазиз АБДУРАҲИМОВ,
суд ижрочиси

Жаҳон жараёнлари

БУЮК БРИТАНИЯ:

ҚИРОЛЛИК ВА ҚИРОЛИЧА

Шу кунларда Буюк Британия ва Шимолий Ирландия Қироличаси Елизавета II тахтга ўтирганига эллик йил тўлгани муносабати билан тумани Альбион ўлкасида «олтин юбилей» тантаналари бўлиб ўтмоқда.

Тарихдан маълумки, бундан уч асрдан зиёдроқ вақт муқаддам Буюк Британия жамиятида анъанавий монархия мезонлари тамомила ҳукмрон эди. Қироллик хонадонининг давлат сиёсати ва жамиятдаги ўрни ҳам шунга яраша бўлган. Хусусан, 1603 йилга келиб Англия ва Шотландия қиролликлари бирлашганидан сўнг унинг қудрати янада юксалди. Лекин жамиятдаги ижтимоий-сиёсий тараққиёт монархия тузумининг кучини аста-секин қирқиб борди. XVII аср охири — XVIII аср бошларига келиб Қиролнинг бошқарувчилик ҳуқуқи барҳам топди ва у мамлакат парламентига бўйсунадиган бўлди. Шу тарика мамлакатда конституцион монархия тузуми қарор топди.

Монархия Буюк Британиядаги энг қадимги ҳукумат институтларидан бири саналади. Бу тарихий тузумга қаршилар ҳам, хайрихоҳлар ҳам истаганча топилади. Хусусан, Қироллик хонадони, унинг жамиятга қанчалик кераклиги хусусида турли баҳслар кўп йиллардан бери мавжуд. Кимлардир унга қарши чиқса, бошқа бировлар Қироллик хонадонини қўллаб-қувватлайди. Уларнинг фикрича, Қироллик хонадони Англиянинг ўзига хос тарихи ва маданияти, улуғворлигининг рамзий ифодасидир. Қиролича эса халқ бирлигининг ўзига хос бир тимсоли саналади. Бундан ташқари, Қироллик хонадони ўзига хос бир катта муассаса ҳамдир. Унда 645 нафар ходим хизмат қилади.

Йигирманчи асрда қирол ва қироличалар, гарчанд давлат бошқарувида иштирок этмасада, жамият учун муҳим вазифаларни бажариб келган. Хусусан, 1914-18-ҳамда 1939-45 йиллардаги урушлар давомида Қироллик хонадони халқнинг руҳиятини кўтаришда, уларга далда бўлишда катта ўрнак кўрсатган.

Шу ўринда Қиролича Елизавета II тўғрисида бироз тўхталиб ўтмоқ жоиз. У 1926 йил 21 апрелда Лондонда, Қирол Жорж VI ва Малика Елизавета оиласида туғилган. Унинг тўлиқ исми Елизавета Александра Мэри.

Қиролича Буюк Британияда давлат бошлиғи саналади. Бу мартабанинг амалий кучидан кўра рамзийлиги кўпроқ. Аммо Қиролича бўлиш бу фақат сайр саёҳат, роҳат-фароғат дегани эмас, албатта. Унинг ҳам муайян мажбурият ва вазифалари бор: турли расмий тадбирларда иштирок этиш, қабуллар уюштириш, аҳолига турли мурожаатлар билан чиқиш, байрам табриклари йўллаш, вазирлар элчилар билан учрашувлар шулар жумласидандир.

Елизавета II нафақат Буюк Британия ва Шимолий Ирландия Бирлашган Қироллиги, балки 54 давлатни ўз ичига олган Ҳамдўстлик мамлакатларининг ҳам Қироличасидир. Мазкур Ҳамдўстликка Англиянинг собиқ мустамлакалари бўлмиш 54 мамлакат кирган.

1936 йилдан эътиборан Елизавета II тожга ворис, деб топилди. Шундан сўнг у белгиланган талабга кўра, конституция тарихи ва қонунни кунт билан ўрганди. Санъат ва мусиқага кўнгил қўйди. Лекин унинг элга машҳур машғулоти чавандозлик бўлди. Қироличанинг отга шайдолиги ҳалиям қолмаган. У Британияда ўтказиладиган йирик от пойгаларида қатнашишни сира канда қилмайди.

Елизавета Иккинчи 1947 йилда турмушга чиқади. Унинг турмуш ўртоғи - Эдинбург герцоги Филиппнинг келиб чиқиши ҳам қироллар хонадонига бориб тақалади. Уларнинг тўрт нафар фарзанди бор: шаҳзода Чарлз, малика Анна, шаҳзода Эндрю ва шаҳзода Эдуард. Улар орасидан шаҳзода Чарлз (марҳума малика Диананинг турмуш ўртоғи) тож вориси саналади.

1952 йил отаси Жорж VIнинг вафотидан сўнг Елизавета II Қироличалик тожини кийди. Отасининг ўлими ва ўзининг тахтга ўтирганни тўғрисидаги хабарни эшитганда, у Кенияда хизмат сафарида эди. Тож кийиш маросими 1953 йил 2 июнда, Лондондаги машҳур Вестминистер Аббей ибодатхонасида бўлиб ўтди. Шу ўринда айтиш керакки, Қироллик хонадонига тааллуқли йирик воқеалар, асосан, Вестминистер Аббейда нишонланади. Яқинда,

Қироличанинг онаси Елизавета қазо қилганда ҳам расмий мотам маросими худди шу ерда бўлиб ўтган эди.

Елизавета IIнинг тож кийиш маросими илк бор ойнаи жаҳон орқали бутун дунёга намойиш этилди. Бу билан Елизавета II Қироллик хонадонининг “омма кўзига ҳадеб ташланавермаслик” анъанасига барҳам берди, дейиш мумкин. Мамлакатда оммавий ахборот воситаларининг ривожланиши ҳам бунда муҳим аҳамият касб этгани шубҳасиз. Нима бўлганда ҳам, мана неча йилдирки, ҳар ерда ҳозиру нозир папараццилар, репортёрлар Қироллик хонадони вакилларини бир зум бўлса-да, кўздан қочирмайди.

Қиролича Давлат раҳбари сифатида мамлакат Бош вазири ва бошқа вазирлар билан доимо алоқада бўлади. Шунингдек, Кабинет (Вазирлар Маҳкамаси) ва унинг қўмиталари учрашувлари бўйича ҳисоботлар, ҳужжатлар Қироличага мунтазам равишда жўнатилади. Мамлакат Ташқи ишлар вазирлиги ва Парламент фаолияти хусусида ҳам Қироличага мунтазам ахборот берилади.

Хорижий мамлакатлар раҳбарлари Британияга ташриф буюрганда Қиролича Давлат бошлиғи сифатида уларни қабул қилади. Хорижий мамлакатларнинг элчилари ўз ишонч ёрлиқларини Қироличага топширади. Шунингдек, Қиролича Британия армияси, ҳаво ва денгиз кучларининг бош раҳбари саналади. Маълумки, мамлакатда ҳарбий тузилмаларнинг аксарияти ҳалигача қироллик номи билан юритилади. Масалан, “Қироллик ҳаво кучлари”, “Қироллик ҳарбий кучлари” каби.

Қиролича турли кеча ва тадбирлар уюштириб, ҳар йили 50 мингга яқин кишини меҳмон қилади. Бундай тадбирлар аксар ҳолларда Лондондаги Букингем саройида, Эдинбургдаги Ҳолирубҳауз саройида бўлиб ўтади. Шу ўринда айтиб ўтиш керакки, Букингэм саройини Қироллик хонадонининг ишхонаси дейиш мумкин. Лондон марказида жойлашган бу сарой йилда бир марта омма учун очилади ва ҳоҳлаганлар сарой бўйлаб саёҳат қилиши мумкин. Кўпчилик сарой қўриқчиларининг навбат алмашиш жараёнини кўришга қизиқади. Эрталаб соат ўнлар атрофида сарой атрофида бўлган киши бу тадбирни бемалол кузатиши мумкин.

Шунингдек, Қиролича миллий ва халқаро миқёсда илғор ютуқларга эришган шахслар шарафига қабуллар ҳам уюштиради. Елизавета II 700дан зиёд ташкилотнинг президентидир. У йил давомида мамлакат ичида ва хорижда беш юздан ошиқ турли тадбирларда иштирок этади.

1977 йил Қиролича тахтга ўтирганининг йигирма беш йиллиги кенг нишонланган эди. Ўшанда у юбилей тантаналари доирасида саёҳат қилиб роппа-роса 90 минг километр масофани босиб ўтганди. Бундай саёҳатлар бу галги тантаналарда ҳам юбилей тадбирларининг асосини ташкил этади. 15 ҳафта давом этадиган юбилей тантанаси доирасида Қиролича мамлакатнинг барча вилоятларига ташриф буюради.

Қироллик тожини эллик йил кийиш ҳамма қирол ёки қироличаларга ҳам насиб қилмаган. Қиролича Елизавета IIдан олдин унинг тўрт нафар аждоди – Қирол Генри III, Қирол Эдуард III, Қирол Жорж III ва Қиролича Виктория шундай бахтга муяссар бўлган.

Фарҳод АРЗИЕВ,
«Жаҳон» АА шарҳловчиси

Эрик ФИХТЕЛИУС

ЖУРНАЛИСТИКАНИНГ ЎН ҚОИДАСИ

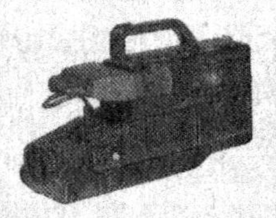

(Давоми, боши ўтган сонларда)

Мамлакат миқёсидаги сиёсий доираларда ҳам шундай вазият юз бериши мумкин. Мисол учун шаҳар ҳокимиятида йирик партиянинг вакили бўлган бир делегат шаҳар мэри ҳақида ўз фикрини матбуот учун очиқ айта олмайди. Олайлик, овчилар жамиятининг аъзоси бу ташкилотда илдиз отган найрангбозликлар ва порахўрликларни ошкора фош этишга журъат қила олмайди. Лекин бу иккала вакил ҳам ўзлари ишонган мухбирга ҳақиқий аҳволни гапириб беришни истайдилар. Ёки бошқа бир мисол. Ҳукумат мажлисида мамлакатдаги ишсизлик ва ишсизларни нафақа билан таъминлаш учун маблағ ажратиш ёки бошқа бирор нозикроқ масала муҳокама қилиниб, қаттиқ баҳс-мунозаралар бораётган бўлсин. Расмий равишда мамлакат ҳукумати аъзолари шу мажлисда қабул қилинган қарор учун коллектив равишда масъулиятни ўз зиммаларига олади. Вазирлар муҳокама, мунозара вақтидаги фикрлар хилма-хиллигига қарамай, қабул қилинган қарорни якдиллик билан маъқуллашлари керак бўлади. Лекин қарор қабул қилингунича мажлис залида, ёпиқ эшик ортида нималар юз бераётганини, кимлар тарафдор, кимлар қарши чиққанини ва бу одамлар ўз фикрларини қандай асослаганларини мухбир билмайди. Аммо кенг жамоатчилик буни билишни истайди. Лекин ҳеч бир вазир ичкарида юз берган фикр олишувлари ҳақида очиқ гапириб беришга журъат этмайди.

Ахборот олишнинг ягона усули – хабардор одамлар билан суҳбатлар ўтказишдир. Йиғилиш тафсилотларидан бохабар ёинки унда шахсан иштирок этган киши ишончли мухбирга бўлиб ўтган ҳодисани ипидан-игнасигача айтиб беради. Репортёр олган ахборотидан фойдаланиб, эҳтимол, айрим сўзларни цитата сифатида келтириши ҳам мумкин. Бунда у шу сўзларни айнан ким айтганини изоҳламайди.

Off the record (Матбуот учун эмас)

Кимдир шундай дейиши ҳам мумкин: юқорида келтирилган мисолларда сиёсатдон ёки дипломат мухбир билан Off the record – “матбуот учун эмас” шартига кўра гаплашишган эди. АҚШда кўп тарқалган бу ибора Швецияда деярли қўлланилмайди. Америка журналистикасида “Матбуот учун эмас” ёхуд “Баённомадан ташқари” тушунчаси расмий тарзда мустаҳкамланган ва қонунда аниқ белгилаб қўйилган.

НАТО штаб-квартираси “Мансабдор шахсларнинг ОАВ ходимлари билан мулоқотига доир асосий қоидалар”нинг расмий изоҳини ишлаб чиққан. Мазкур иккала тараф қабул қилган қоидалар мухбирлар олган ахборотидан фойдаланишларини тартибга солади.

On the record (матбуот учун) – шахс айтган ҳамма гаплар сўзма-сўз цитата қилиб олиниши мумкин. Бунда унинг исм-шарифи ёки эгаллаб турган лавозими бевосита кўрсатилади, нотиқ ё мансабдор шахс билвосита кўрсатиб ўтилади. Мухбирлар билан суҳбатнинг худди шу тури офицерлар ва командирлар учун тавсия этилади.

Background (фон) – манбани аниқлаштирмай ҳам фойдаланиш мумкин бўлган ахборот. Келишув шартлари турлича бўлиши мумкин. Суҳбатдош мухбирдан ўз исми, мансаби ва ташкилот мақолада ёзилмаслигини талаб этишга ҳақлидир. Шунингдек, репортёр ахборотни ўзи ўтказған текширув маҳсули сифатида аудиторияга тақдим этиши мумкин.

Off the record (матбуот учун эмас) – журналистик мақолаларда эълон қилинмайдиган маълумотлар. Ахборот репортёрга маълумотлар билан шахсан танишиб чиқиши ва баҳолаши учун тақдим этилади. Тушунмовчиликлар бўлмаслиги мақсадида НАТО штаб-квартираси мухбирлар билан мулоқот юритишнинг бундай усулидан фойдаланмасликни мансабдор шахсларга тавсия этади. Фавқулодда ёки ғайриоддий вазиятлар бундан мустаснодир. Шунда ҳам ОАВ билан алоқа учун масъул юқорида турган офицер билан маслаҳатлашилгандан кейингина шу усулни қўллаш жоиз бўлади. Швецияда ва қолаверса, бошқа кўп мамлакатларда ҳам мухбирлар, ҳам ахборот берувчилар орасида ана шу атамаларни тушунтириш борасида чалкашлик ҳукм суради. Аксарият “баённомадан ташқари”ни “фон” билан аралаштириб юборади. Репортёр ўзининг манбаси унга ахборотни ўз исми-шарифи ва лавозимини кўрсатмай туриб эълон қилиш учун бераётганига ишончи комил. Аммо репортёр манбанинг сўзлари цитата қилиб келтирилиши мумкинми, йўқлигини ҳамда манба оммага қандай таништирилишини аниқламайди. Бошқалар эса НАТО фикрлари тарафдоридир. Бундай мухбирлар учун “матбуот учун эмас” ибораси корреспондентга ахборот уни эълон қилмасликка, балки ўзи учун сақлаб қўйишга ваъда берганидан сўнггина мухбирга тақдим этишини англатади.

Мен НАТО штаб-квартирасининг мансабдор шахслари билан ОАВ вакиллари мулоқотининг бундай шаклларига нисбатан ишонмаслигига қўшиламан. Камина фикрича, ишга татбиқ этмаслик шарти билан маълумотлар олиш ҳақида ўз манбаи билан мутлақо келишмаслик зарур. Агар мухбир ахборотдан фойдалана олмас экан, у ҳолда ахборотнинг унга нима кераги бор? Репортёр маълумотларни бошқаларга бериш учун йиғади. У доимо кимдандир олган маълумотларини ишлатиши зарур. Бу ерда мухбир меҳнатини солиқ йиғувчи ишига қиёслаш ўринли. Тасаввур қилинг-а, солиқ йиғувчи пулларни ола туриб, бир неча йирик пулни чўнтагига солаяпти. У эса бу пуллар ўзиники эмаслигини, балки жамиятга тегишли эканлигини билади. Мухбир ҳар хил манбалардан оладиган ахборот ҳам худди шундай якка ўзига эмас, балки муштарийлар, томошабинлар ёки тингловчиларга ҳам тегишлидир.

Бунинг яна бир бошқа муҳим жиҳати бор. Агар репортёр бирдан худди ўша ахборотни ўзга, анча ошкора манбадан олса-чи, унда нима қилиш керак? Репортёр аввал берган ваъдасига ҳануз боғланиб қолганми ёки маълумотларни ошкор этиши мумкинми? Гоҳ-гоҳ вазиятни ҳал этиб ҳам бўлмайди. “Матбуот учун эмас” суҳбати услубини кўпинча “мухбирга воқеанинг жирканч тарафи ҳақида тасаввурга эга бўлиш фойдами”, деб ҳимоя қилишади. Ҳолбуки, бундай иш услубида шундай тузоқлар яширинганки, булар мухбирга мутлақо тўғри келмайдиган алоқаларга олиб келиши мумкин.

Фон

Таърифлашдаги чигалликлар шунга олиб борадики, суҳбат “матбуот учун эмас” мавзусида ўтказилажаги ҳақида шартлашиб олиб, на репортёр, на унинг ҳамсуҳбати бу охир оқибат нимани англатишини мутлақо билмай қоладилар. Шундай вазият иккала томон учун ҳам хунук оқибатларга олиб келиши мумкин. Шу сабабли, мен “Off the record” каби мужмал тушунчани қўлламаслигингизни маслаҳат қилган бўлардим.

(Давоми бор)

Фарҳод РЎЗИЕВ ва
Абдуқаюм ПАРДАЕВ таржимаси

Ватан кенгликлари

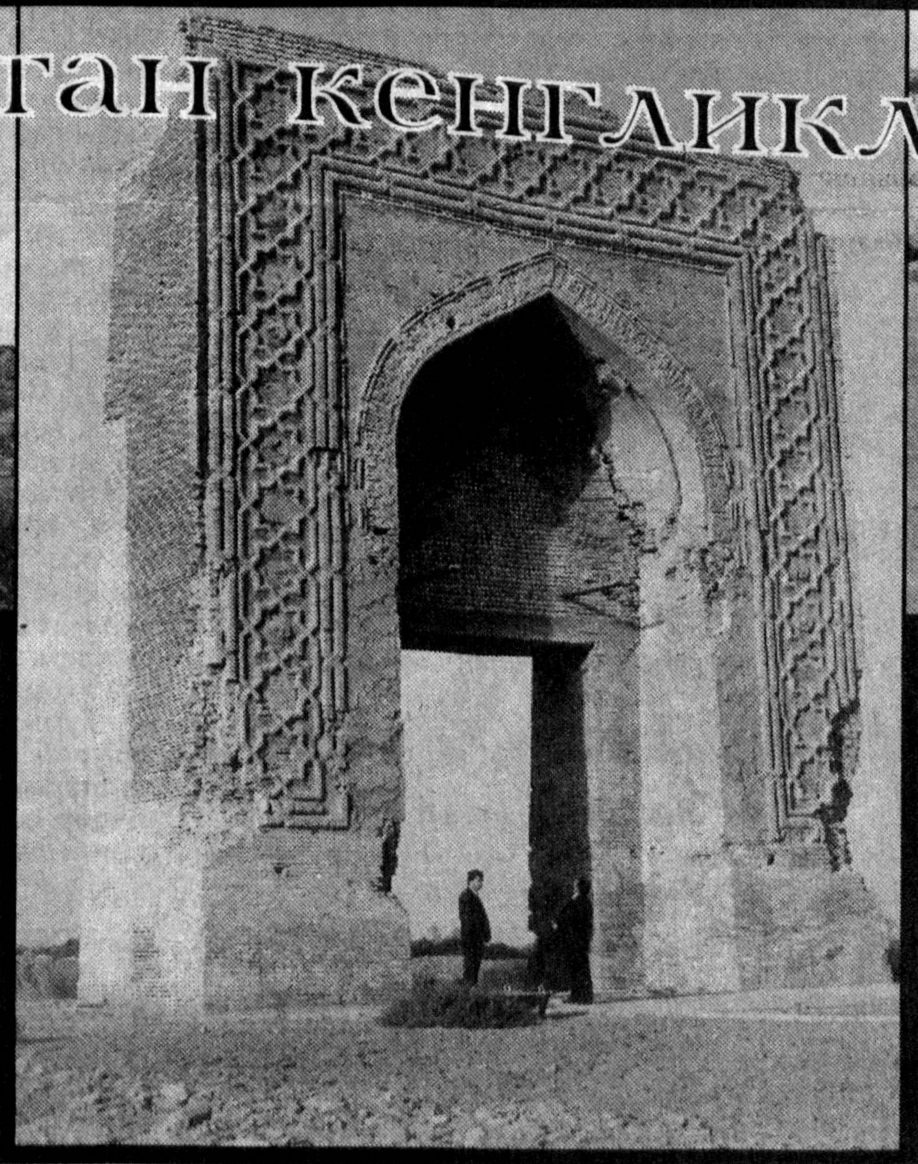

Абдуғани ЖЎМАЕВ олган суратлар

ШУ КУННИНГ МАВЗУСИ

ГАЗ

Ўтган йили Бухорода газдан ноқонуний фойдаланиш оқибатида икки киши ҳаётдан бевақт кўз юмди...

Бухоро ўзининг қадимий мақбараю, миноралари, меҳнаткаш халқи ҳамда бағридан отилиб чиқаётган нефть, қолаверса гази билан машҳурдир. Шу маънода Бухоро вилоятида табиий бойлигимиздан бири — газдан тўғри фойдаланишни йўлга қўйиш тажрибалари билан танишиш мақсадида қадимий шаҳарга йўл олиб, табиий газдан оқилона фойдаланиш, вилоят аҳолисини газ билан таъминлашни яхшилаш ва газ ўлчагич асбобларини ўрнатиш борасида амалга оширилаётган ишлар билан танишишга ҳаракат қилдик.

Бухоро вилояти аҳолисига узлуксиз газ етказиб бериш борасида амалга оширилаётган ишларни мақсадга мувофиқ деб айтиш мумкин. Аҳоли хонадонларига ва улгуржи истеъмолчиларга газни бир меъёрда етказиб беришнинг ўзи бўлмайди. Газнинг бир меъёрда бўлишини таъминлаш, босимнинг айрим пайтларда пасайиб кетишининг олдини олиш борасида ўтган тўрт ой мобайнида “Газтаъминот” ходимлари катта ишларни амалда бажардилар.

2002 йил биринчи чорагида “Бухорогазтаъминот” шўъба корхонаси томонидан 869701,0 минг метр куб газ етказиб берилган. Шундан 106890,7 минг метр куб улгуржи истеъмолчиларга, 556878,2 минг метр куб аҳолига етказиб берилди.

Бухоро вилоятининг ҳудуди катталиги ҳисобга олиниб, ўн тўртта газ тақсимлаш станциялари қурилган. Газ тақсимлаш станцияларидан истеъмолчиларга шартномада кўрсатилган босимда газ етказиб беришга ҳаракат қилинмоқда. Лекин вилоятнинг айрим газ тақсимлаш станцияларидан узоқда жойлашган қишлоқларида газ босимининг пасайганлиги кузатилди. Газ босимининг пасайишининг олдини олиш борасида Ромитон-1 газ тақсимлаш станцияси қайта таъмирланмоқда. Шу билан бир қаторда вилоятнинг Вобкент туман аҳолисини узлуксиз газ билан таъминлаш ҳамда туманда газ босимининг пасайишининг олдини олиш борасида аниқ режалар ишлаб чиқилиб, Вобкент газ тақсимлаш станцияси қурилиши кўзда тутиляпти. Мазкур режа айни пайтда вилоят ҳокимлигига расмийлаштириб юборилган.

Мазкур туманга айни кунда Соҳибкор газ тақсимлаш станцияси орқали газ етказиб берилади. Шу билан бирга бу станциядан Бухоро тумани истеъмолчиларига ҳам газ етказиб берилмоқда. Соҳибкор газ тақсимлаш станциясининг лойиҳадаги қуввати соатига 17 минг метр кубни ташкил этади. Вобкент ва Бухоро туман истеъмолчиларига эса соатига 40 минг метр куб қувват керак бўлади. Мазкур ҳолат Вобкент туманида ҳам газ тақсимлаш станциясини қуришни тақозо этмоқда.

Вилоятнинг Олот, Қоракўл туманлари аҳолисини узлуксиз табиий газ билан таъминлаш учун 75,84 км. катта диаметрли газ қувурлари тортилиши олиб борилмоқда.

Бухоро вилояти аҳолисига газ етказиб беришда муҳим ўринга эга қувурлар ҳолатини яхшилаш борасида “Ўзгазлойиҳа” институти томонидан 2010 йилгача қувурларни қайта қуриш лойиҳаси ишлаб чиқилди.

Вилоятнинг юз фоиз газлаштирилган Бухоро туманида газдан оқилона фойдаланиш борасида қилинаётган ишлар билан танишиш мақсадида келганимизда, туманнинг Галаосиё жамоа хўжалиги ҳудудидан ўтган газ қувурларини бурғулаш ишлари олиб борилаётганини кузатдик.

— Газдан хавфсиз фойдаланиш мақсадида ер ости қувурларини ер устига олиб чиқаяпмиз. Бу ишлар туманимизнинг Галаосиё, Маданият, Чорбакр жамоа хўжаликларида ўз ниҳоясига етди, — дейди “Тумангазтаъминот” корхонаси бошлиғи Ҳабиб Қудратов.

Бухоро туманида айни паллада 16837 та абонент мавжуд. Туман аҳолисига 2001 йилда 236 минг сўмлик газ сотилган бўлиб, аҳолидан эса 237 млн. сўм газ сарф-ҳаражати йиғиб олинган. Ўтган 2001 йилда туман аҳолисига 144 млн. 884 минг метр куб газ етказиб берилди.

Бухоро вилоятида газдан ноқонуний фойдаланаётган фуқароларга қарши курашиш ишлари ҳам вилоят газ таъминот корхонаси ходимларининг диққат марказида турибди. 2002 йил 1 апрель ҳолатида газ таъминотига ўзбошимчалик билан уланган 151 та улгуржи истеъмолчилар аниқланиб, газ таъминоти узиб қўйилди. Ва бу ишлар тўғрисида ҳужжатлар расмийлаштирилиб, тегишли идораларга юборилган. “Бухорогазтаъминот” шўъба корхонаси, “Ўзгазсотиш” Бухоро вилояти бўлими билан биргаликда иссиқ хоналар ва бошқа объектларга табиий газ тармоқларидан ўзбошимчалик билан уланишларнинг олдини олиш ҳамда уларни аниқлаб, фош этиш билан шуғулланадиган доимий комиссия вилоятда иш олиб бормоқда. 2002 йилнинг биринчи чорагида доимий комиссия томонидан 8142 та объект текширилган бўлиб, шундан 125 таси ноқонуний равишда газга уланганлиги аниқланди. Табиий газдан ноқонуний уланиш ҳолларининг кўплиги биргина Бухоро вилоятида эмас, балки бутун республикамизда кўп кузатилаётгани ташвишланарли ҳолдир. Шунингдек, газдан ноқонуний фойдаланишларнинг олдини олиш борасида маҳалла кенгашлари ҳамда маъмурий орган ходимлари билан биргаликда текширув ишлари ва амалий тадбирлар ўтказиб келинмоқда.

Аҳолига етказиб берилган табиий газ сарф-ҳаражатини йиғиб олиш борасида қилинаётган ишлар диққатга сазовордир. Вилоят ҳокимлиги томонидан аҳоли қарзларини камайтириш тўғрисидаги қарор ишлаб чиқилган. “Бухорогазтаъминот” шўъба корхонасининг туманлардаги бўлимларида газ сарф-ҳаражатини йиғиш бўйича аниқ режалар асосида иш олиб борилмоқда.

Газ сарф-ҳаражатини ўз вақтида йиғиб олишга кўмаклашиш мақсадида вилоят банклари, вилоят почта хизмати ходимлари билан шартномалар тузилган.

2001 йил давомида дебитор қарздорлик 432540 минг сўмга камайтирилди. Газлаштирилган шахсий уйларни қайта рўйхатга олиш жараёнида 992 та абонент, 22197 метр куб иситиш майдони ва 377 та қўшимча газ жиҳозлари ҳисобга олинди.

Бугунги кунда хонадонига газ сарф-ҳаражатини ҳисоблаш асбоби ўрнатган фуқаро 1 метр куб газ учун 2 сўм 97 тийин ҳақ тўласа, ўрнатмаган фуқаро эса 1 метр куб газ 5 сўм 13 тийин тўлашига тўғри келмоқда.

— Бухоро вилояти бўйича 7,5 фоиз аҳоли ўз хонадонига газ сарф-ҳаражатини ҳисоблаш асбобларини ўрнатган. Газ ҳисоблагичларини ўрнатиш борасида, унинг афзаллик томонларини аҳолига тўғри етказиш борасида жойларда олиб борилаётган ҳаракатлар ўз самарасини бермоқда. Аҳолининг ўзи ҳам бундай асбобга эга бўлишга ҳаракат қилаяпти. Хонадонлардаги ностандарт газ асбобларини ишлатмаслик, газнинг хавфсизлигини таъминлаш борасида ходимларимиз ҳар кун тинмай меҳнат қилмоқда. Лекин айрим фуқароларимиз ўзбошимчалик билан газга уланишни давом эттирмоқда, бундай ишларнинг охири ёмон оқибатларга олиб келиши мумкинлигини яхши тушуниб етмаяпти — дейди “Бухорогазтаъминот” шўъба корхонаси директори Фарҳод Тўхтаев. — Аҳолининг газдан ноқонуний ўзбошимчалик қилиб уланиши оқибатида Ғиждувон тумани ҳудудида яшовчи фуқаронинг хонадонида ёнғин чиқишига сабаб бўлди. Бунинг оқибатида икки киши бевақт ҳаётдан кўз юмди. Мазкур ишнинг келиб чиқиш сабаблари текширилганда хонадон эгалари резина қувурлар орқали қўлбола ностандарт печкага газ улагани ва газ чиқиши сабабли юқоридаги мудҳиш воқеа содир бўлганлиги аниқланди.

Хўш, газга ўзбошимчалик билан резина қувурларини тортиш, қўлбола печкаларни ўрнатиш кимга наф бермоқда? Арзон тушар экан деб, бутун оиламиз, фарзандларимиз ҳаётини яксон қилмаяпмизмикан? Буни ҳар биримиз жиддий ўйлаб кўришимиз лозим.

Жобир ХЎЖАҚУЛОВ,
«Turkiston» мухбири

СОҒИНДИМ БИР ТИНИҚ ОСМОНЛАРИНГНИ

* * *

Кундан ой қочгандек, қочасан мендан,
Юлдузлар учгандек йироқ учасан.
Шамолга айланиб, ёнингга борсам,
Кўзларинг яшириб, уйга қочасан.

Балки товланувчи феруза каби,
Ўзгариб турарму севгинг ҳам сени.
Кечагина жоним, ёлғизмисиз, деб,
Бугун кўзинг йўқми, мени кўргани.

Гуноҳим нимадур жавоб бер менга,
Шоир бўлганимми, ё ювошлигим?
Балки ёлғон гапни эплолмаслигим,
Севги алангаси ўчмоқда нега?

ЁЛҒОНМИ

Меҳр-ла тиккан кўзларинг,
Севаман деган сўзларинг,
Наҳотки бари ёлғон,
Сен яхши-ю, мен ёмон?
Гўзал водий тоғларига,
Муҳаббатнинг боғларига
Гул деб экканим хазон,
Сен яхши-ю, мен ёмон?
Мажнунга чўллар қаздирган,
Фарҳодга кўллар қаздирган —
Севги борлиги ёлғон,
Сен яхши-ю, мен ёмонми?
Севаман деб ташлаб кетган,
Юрак бағрим ғашлаб кетган,
Барибир бахт сен томон,
Сен яхши-ю, мен ёмонми.

Аъзам МАДАМИНОВ

МЕНИНГ БАҲОРИМ

Куз пойимга тўкди бир қучоқ олтин,
Қиш ҳам ҳадя этди оқ-оппоқ файтун,
Сенсиз рўёлардан тўлмади кўнглим,
Кел, кўнглимни тўлдир, кўнгилда борим,
Интиқиб кутганим, менинг баҳорим.

Муҳаббатим рамзи алвонларингни,
Дарахтда гуллаган хандонларингни,
Соғиндим бир тиниқ осмонларингни,
Кел, кўзимни тўлдир, кўнгилда борим,
Интиқиб кутганим, менинг баҳорим.

Дурдона ФАЙЗИЕВА

ЖЎРАЛАРИМГА ИЛИНГАНЛАРИМ

(туркумдан)

КЎНГИЛ

Ярми яра кўнглимнинг
Ярми сара, жўражон.
Шу яра томонига
Ўзинг яра жўражон.

Таъмадан дил порадир,
Юрак дарддан тўйди-ку.
Ҳар бир ишга пора дер,
Номус-орим куйди-ку.
Ғўр дунёнинг хатдадир
Пойгалари, тўрлари.
Ҳануз учқур отдадир
Замонанинг зўрлари.

Қариндош-уруғчилик,
Ўргимчакнинг уяси.
Буёғи улуғчилик,
Кимнинг бўлса туяси.

Кўнглим яра, жўражон,
Ўзинг қара, жўражон.
Дунёнинг ишларига
Борми чора, жўражон.

Ярми яра кўнглимнинг
Яра сара, жўражон.
Шу яра томонига
Ўзинг яра, жўражон.

ДИЛ ҲАСРАТИ

Болалигим паллалари-
Энажоним аллалари —
Қулоғимдан кетмас ҳамон,
Болалигим-пошшо замон.
Бешикдан-ку, гинам йўғ-а,
Бешик бор-у, энам йўғ-а.

Мол дунём бор, савлатим бор,
Рўзғорим бут, давлатим бор.
Ўғил-қизлар шўх аломат,
Улғаймоқда соғ-саломат.
Эшикдан-ку гинам йўғ-а,
Эшик бор-у, энам йўғ-а.

Ота макон - гўзал юртим,
Тупроғини кўзга суртгум.
Эсласам, ўз теракларим,
Эриб кетар юракларим.
Қишлоқдан-ку, гинам йўғ-а,
Қишлоқ бор-у, энам йўғ-а.

Мустақил юрт бойиб борар,
Истиқлол улғайиб борар.
Дунё сари бўйлаяпмиз,
Бахтимизни куйлаяпмиз.
Қўшиқдан-ку, гинам йўғ-а,
Қўшиқ бор-у, энам йўғ-а.

* * *

Қашқадарёлик чавандоз Суюн Тошпўлатовга

Таним тетик бўлсин десанг,
Ақлим етук бўлсин десанг,
Қоматим тик бўлсин десанг,
Кўпкари чопгин, кўпкари.

Кўпкари бу-ҳалол ўйин,
Шарқона бемалол ўйин,
Ҳеч келмасин малол ўйин,
Кўпкари чопгин, кўпкари.

От аслида одамга дўст,
Бисотингда бўлса дуруст,
Қўрқма, у босмас дабдуруст,
Кўпкари чопгин, кўпкари.

Кўпкари бу-ҳалол ўйин,
Шарқона бемалол ўйин,
Ҳеч келмасин малол, Суюн,
Кўпкари чопгин, кўпкари.

Исматулло МАМАНОВ

КУЛГИ БЕКАТИ

БИРИНЧИ УЙЛАНИШ

Бир оғайнимизнинг тўйига бордик. Ҳамма бир-бир сўз олиб, ёшларни табрикламоқда. Келин-куёвнинг табриклар пайти ўринларидан туриб қўйиш хаёлига ҳам келмасди. Тоғаси обрўлиги учунми, казо-казолар йиғилишган. Бир таниқли киши сўз олиб, икки ёшни табриклади. Келин-куёвдан ҳам кўпроқ уларнинг тоғасига омад тилади. Қайтишимизда эса бироз кайфи ошиб қолибдими, бояги одам:

— Мен шеър ўқиганда лоақал келин-куёв ўрнидан туриб қўймади-я, Бек ака, -деса, куёвнинг тоғаси:

— Узр, жияним ҳали ёш, унинг устига биринчи уйланиши, ўрганиб кетади, - деди меҳмонни хафа қилмай.

КЎП ГАП... ЮК

Жуда маҳмадона бир дўстимиз бор. Ўзи кичкина-ю, ичи тўла гап. Бир оғзи очилса, биров "ёпиб" қўймагунича гапираверади. Хуллас, бир хонада 4-5 киши ўзаро баҳслашиб ўтиргандик. Сўз ўша болага тегиб қолди. Аравани шунақанги олиб қочдики, асти қўяверасиз. Бир маҳал, беғамроқ оғайнимиз, зерикиб кетди, шекилли бир эснади-ю, маҳмадонага қараб:

— Эй, бўлди қил. Кўп гап эшакка юк!-деса:

— Узр, гапларимнинг сизга оғири тушаётганини билмабман, — дейди маҳмадона.

Хуршидбек РЎЗИЕВ,
Ўзбекистон Миллий университети талабаси

ҲАММАНИНГ БОЛАСИ ҲАЙРАТЛАНСИН

У ишлаган суратларни, мўъжаз ҳайкалчаларни уз-о-о-қ томоша қилиб ўтиргим келади. Бу асарлар менга фақат рассом-ҳайкалтарошнинг ишларигина эмас, ўз кўнглимнинг турли ҳолатдаги сувратлари бўлиб туюлади. Уларнинг номларини ҳам жуда яхши кўраман: "Ошиқлар", "Дарвеш", "Ишқ шароби", "Осмон қизи"...

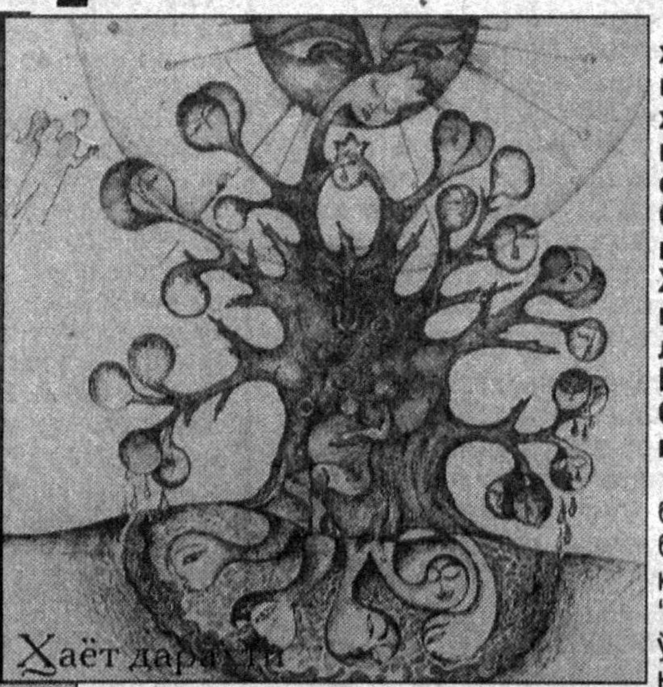

Ҳаёт дарахти

Одатда суврат ҳам, ҳайкалчалар ҳам худди "Муножот" куйларини тинглаган каби ҳис қилинади. Улар ҳақида суҳбатлашиш ғайритабиий ҳисобланади. Мабодо гапирилса, бу суҳбатни "сўзлашув" эмас, "ҳислашиш" деса, балки тўғрироқ бўлар...

Бу галги суҳбатдошимиз - Ўзбекистон Бадиий Академияси аъзоси, таниқли мусаввира Гулзор Султонова бўлади.

— Гулзор, доим бир нарсани ўйлаб юраман. Бола-муаллим, бола-шифокор ё бола муҳандис бўлмайди. Инсон бу касби корларни ўқиб, ўрганиб эгаллайди. Аммо бола-рассом, бола-шоир, бола-созанда ё ҳофиз бўлиши мумкин. Сиз ҳам рассом қизалоқ бўлган пайтларинггизни эслайсизми? Бугунги Гулзор Султонда ўша қизалоқдан нималар ёдгор қолган?

— Мен Андижон вилоятининг Балиқчи туманида туғилганман. Оилада тўққиз фарзанд эдик. Дадам — Султон мингбошининг ўғиллари Сотиволди - қўлидан ҳамма ҳунар келадиган ажойиб инсон эди. Наққошлик, ганжкорлик, ўймакорлик, уйларга гул солиш...

Хуллас, биз тўққиз бола айвонимизнинг тўққиз бурчагида бўш қолдик дегунча қалам, қоғоз олиб чўкка тушардик. Ҳамма ўз ақли, ўз тасаввури етганча сувраткашлик қилардик, устозимиз дадам. Беш ёшлар чамаси эдим, шекилли. Ёзда, яшил барглар орасидан чарақлаб кўринган қўшалоқ олча чиздим- қип-қизил! Дадам кўриб:

"Менинг қизим олчанинг нақ ўзини чизибди, ҳатто нордонлиги ҳам кўриниб турибди" деб суйиндилар. Кап-катта кишилар сувратимни қўлма-қўл олиб томоша қилишди. Менга яхши гаплар айтишди. Ўзимда йўқ суйинганман ўшанда. Шу-шу бодом, ўрик гуллари, ҳатто қимир этмай турадиган ясси тошлар, қараганда кўзлари "ярқ" этиб кетадиган тойчоқлар, осмондаги уюр-уюр булутларнинг бари-барида кўнглимга аллақандай тўлқинларни бошлаб келадиган бемисл, бетакрор гўзаллик ҳис этганман. Ҳовлида чопқиллаб юриб, баъзан тўхтаб қирғоққа сапчиётган анҳор тўлқинларими ё бир катта кесак ичидан ингичка бўлиб ўсиб турган яшил гиёҳга узоқ термулиб қолардим. Нафасим бўғзимга келар, кўзларимда ёш айланарди. Бу — ҳайрат, гўзалликдан, табиатнинг қудратидан ҳайратланиш эди, назаримда. Бугун менда ўша ҳайрат бор, балки бу туйғу болаликдагидан сал бошқачадир, аммо барибир ҳайрат... Ўзим шу туйғуни жуда ҳурмат қиламан... Агар у шакл-шамойилли нарса бўлса, қўлимга олиб, бошини, кўзларини силаб ўтирардим... дейман...

Эгизаклар

— Рассом, ҳайкалтарош, умуман, агар сизнинг ишингизни касб деб атаб бўлса, ҳамкасбларингизни ўта эркин одамлар деб қарашади. Кечирасизу, эркакларни соқол қўйган, кўпинча, енгил кайфда, унча-мунча одамларга беписанд, аёлларни ҳам ҳар ҳолда бошқа касбдагиларга қараганда ўз яшаш тарзи, ўз одатларига эга шахс деб тасаввур этадилар. Ва бу тасаввурда жон бор. Аммо мен сизни доимо югуриб юрган ҳолда кўраман. Ўзбекистон Бадиий Академияси фаолларидан бирисиз. Республика Болалар ижодиёти марказида ёш истеъдодларга устозлик қиласиз. Яқинда "Фантасмегория", деб, ажабтовур шахсий кўргазма қилдингиз. "Саодат" журнали, "Гулчеҳралар" газетасида ҳам фаол иштирок этасиз.

Демоқчиманки, бу югур-югурлар сизнинг ички эркинлигингизни чеклаб қўймайдими, ўзингиз истагандек, ўзингиз интилгандек ишлар яратишга моньелик қилмайдими?

— Мен ўрта мактабнинг 8-синфини тугатиб, Андижондаги педагогика билим юртининг рассомлик, графика йўналишига ўқишга кирганман. Уни битиргач, мактабда дарс бердим. Икки йил Камоллиддин Беҳзод номли рассомлик ва дизайн институтига кира олмадим. Учинчи йил кирдим.

Рус тилини яхши билмасдим, бунинг устига жуссам кичкина эди... Ўзимни топиш учун тўрт тарафга югурдим, ўқитувчилар-у, студентлар — ҳеч кимдан тортинмай, ишларимни кўрсатаверардим, фикрларини таҳлил қилаверардим...

Бугун умр ҳаётим шу — мусиқа эшитиб ўтириб ҳам, бирор дугонам билан чақчақлашиб ўтириб ҳам қўлим ишда бўлади. Мени меҳнат яратган, десам, лоф бўлмайди.

Ички эркни мен бошқачароқ ҳис этаман. Ўзимга азиз туйғуларни бойиш ё шуҳрат орттириш учун топтасамгина, мен ички эркимга дахл қилган, уни беҳурмат қилган бўламан. Аммо мен ўзимга азиз туйғуларни жуда ҳурмат қиламан...

— Гулзор, ана шу азиз туйғулар қўшилиб яратилган асарларингизни баъзан кимдир сотиб олади, бу — табиий ҳол, ахир рассом, ҳайкалтарош ҳам яшаши керак. Мана "Ошиқлар" ҳайкалчангиз, бир Мажнун, бир Лайлининг оёғида, уларга дунёи дун бир пул, кўзлари, сўзлари, нафаслари муҳаббат... Ҳаёт фақат иккови бир вужудга айланган мана шу лаҳзалардан иборат. Қандай қилиб, бировга бериб юборасиз бундай гўзалликни?

— Бергим келмайди, баъзан яшашга етарли пулим бор пайтлари харидорлардан қочиб ҳам юраман. Шунда: "Гулзор, сен бу ишларни ўзинг учун эмас, одамларнинг туйғуларини тарбиялаш, тирилтириш учун яратгансан, худбин бўлма!" — дейман.

— Дарвоқе, шу туйғу ҳақида... Сизникидан кучлироқ асарларни кўрганингизда қандай кайфиятга тушасиз?

— Барибир бандамиз-да, "мен ҳам шундай иш қилишим мумкин эди-ку", деб илҳом билан ишга киришиб кетишим ҳам мумкин, ё кўнгилда бир ўксик ҳис туйиб, бу ишга халал бериши ҳам мумкин.

Мен Ўзбекистондаги катта-кичик кўргазмаларнинг ҳаммасига бораман, гўзал рассом, устоз Баҳодир Жалолов, Алишер Мирзаев асарлари, Акмал Нурнинг бетакрор ишлари, Гулнора Раҳмоннинг ўзига хос сувратлари, ҳатто, болаларнинг ҳам ажойиб ишлари менга битмас-туганмас завқ беради. "Атрофимда шундай кишиларнинг борлиги қандай яхши!" — дейман. Қани эди ҳамманинг боласи, гарчанд рассом бўлмаса-да, ҳайратлана олса...

— Суҳбатимиз якунида яна ижодингизга қайтсам, жуда кўп қаҳрамонларингиз бош эгиб ўтиради...

— Инсон ким биландир мулоқотга киришса, албатта, юзига ниқоб тортади. Сиз бу гапимни салбий маънода тушунманг: қандайдир ўз аслиятидан чиқади, демоқчиман. Кимгадир жилмайиб қарайди, кимгадир жиддийроқ кўриниши керак. Фақат ўзи билан қолгандагина инсон чин ўзи бўлади. Ўз юраги, кўнглига қараб ўтирган қиёфа менинг қаҳрамонларим, улар дунёни чин кўради. Дунё унинг кўзига РОСТЛИК призмасидан ўтиб киради. Шунинг учун у вақтнинг ўткинчи эканини аниқ тасаввур этади...

— Расмларингиздаги Дарвеш, оёғида қумга айланаётган макон ва замоннинг ҳам асл фалсафаси шу экан-да, "Турган заминнинг, осмондаги қуёш, қўлингдаги қуш - сенинг бахтинг, уни сев, имкон қадар тоза, бахтиёр айла", деганингиз экан-да бу. Омон бўлинг, чарчаманг, ҳайратингизнинг умри ҳам узун бўлсин!

Кутлибека РАҲИМБОЕВА
суҳбатлашди

ОТ ЧОПСА — ГЎМБЎРЛАР ТОҒНИНГ ДАРАСИ

Муҳтарам муштарийлар!

Навоий вилояти Нурота туманида 2002 йил 15 май куни «Туркистон» газетаси соврини учун «КЎПКАРИ-УЛОҚ» мусобақаси турнири ўтказилади.

Ҳамма, ҳамма кўпкарига марҳамат!

—Ошхонани пашша босиб кетибди-ку?
— Ширин таом пиширганмиз-да, шунинг учун пашша кўп.

А ХАКИМОВ чизган расм

Тошкент вилоят Қибрай тумани 39-ўрта мактаб томонидан Акбархўжаев Баҳром Бахадирович номига №352977 рақамли берилган аттестат йўқолганлиги сабабли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ.**

Назаренко Олек Константинович номига Тошкент шаҳар ҳокимлиги маҳкамаси томонидан берилган №08 01/10347 рақамли уй-жойни шахсий мулк эканлигини тасдиқловчи давлат далолатномаси йўқолганлиги сабабли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ.**

ООО "Афросиёб-Б" фирмасига берилган давлат кадастр рўйхатидан ўтган №7-4/98 рақамли шартноманинг асл нусхаси йўқолганлиги сабабли **БЕКОР ҚИЛИНАДИ.**

СКАНВОРД

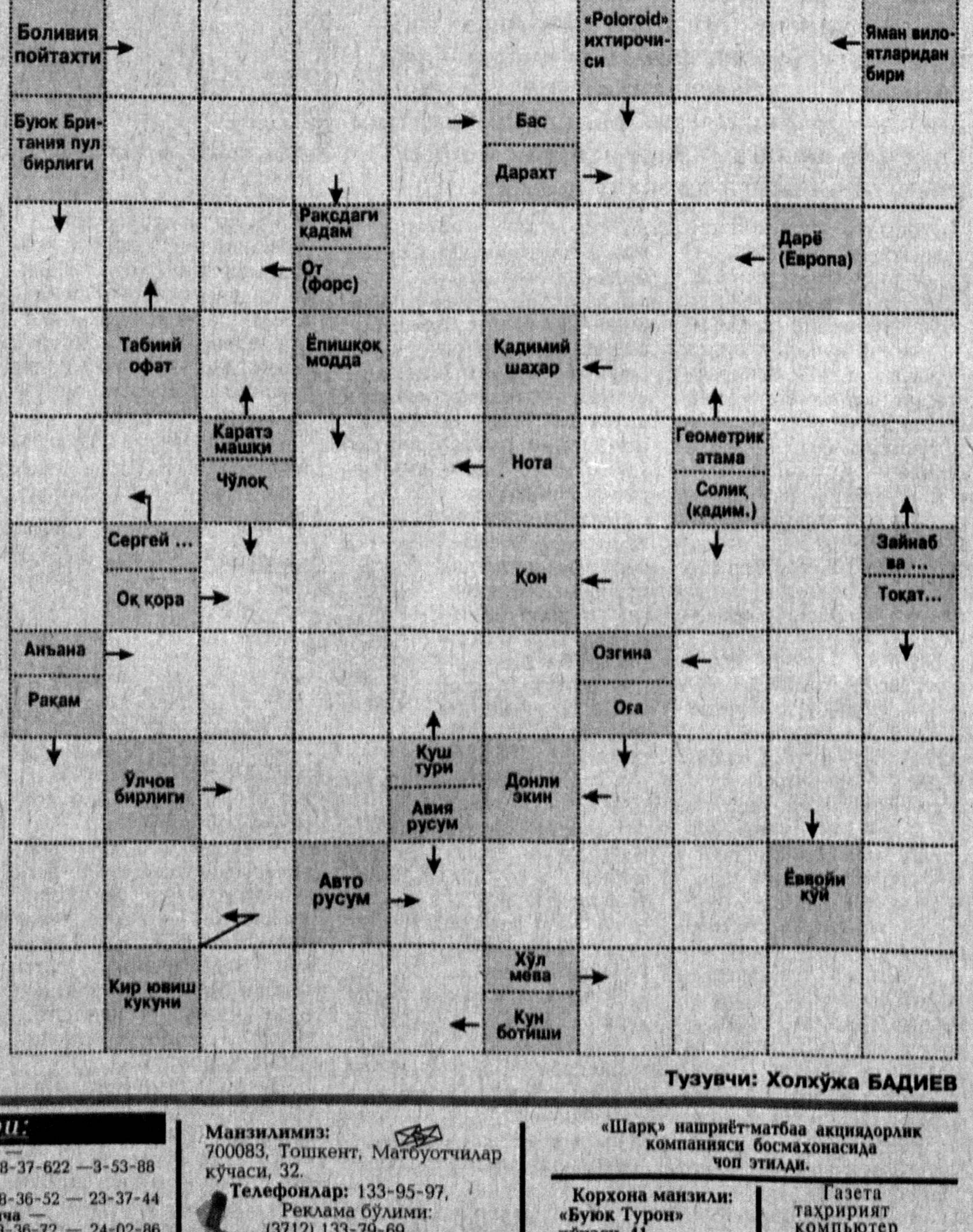

Тузувчи: Холхўжа БАДИЕВ

Turkiston
МУАССИС: «КАМОЛОТ» ЁШЛАР ИЖТИМОИЙ ҲАРАКАТИ

Газета Ўзбекистон Давлат Матбуот қўмитасида № 00012 рақам билан рўйхатдан ўтган.

Босишга топшириш вақти-21.00 Топширилди 21.00

1 2 3 4 5 6

Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А-2.

Бош муҳаррир: Салим АШУРОВ

Таҳрир ҳайъати: Ботир УБАЙДУЛЛАЕВ, Комил ЮСУПОВ, Аслиддин БОЛИЕВ, Юсуф ЖЎРАЕВ (Бош муҳаррирнинг биринчи ўринбосари), Рустам ҚОСИМОВ, Баҳодир МАХСИТОВ, Анвар ЖАББОРОВ, Ислом ҲАМРО, Ғайрат ШОУМАРОВ, Авазхон СОДИҚОВ, Насриддин МУҲАММАДИЕВ, Шоазим МИНОВАРОВ, Ғаффор ҲОТАМОВ, Абдуғани ЖУМАЕВ

Вилоят мухбирлари:
Сурхондарё ва Қашқадарё вилоятлари бўйича — Термизда: 8-37-622 —3-53-88
Бухоро ва Навоий вилоятлари бўйича — Бухорода: 8-36-52 — 23-37-44
Сирдарё, Жиззах ва Тошкент вилоятлари бўйича — Гулистонда: 8-36-72 — 24-02-86
Фарғона, Андижон вилоятлари бўйича — Фарғонада: 8-37-32 — 24-54-61
Самарқанд вилояти бўйича — Самарқандда: 8-36-62 —34-43-89
Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилояти бўйича — Урганчда: 8-362-22 — 7-45-
Наманган вилояти бўйича — Наманганда: 8-36-922 — 6-10-70

Манзилимиз: 700083, Тошкент, Матбуотчилар кўчаси, 32.
Телефонлар: 133-95-97, Реклама бўлими: (3712) 133-79-69

Таҳририятга юборилган материаллар қайтарилмайди.
Муаллифлар фикри таҳририят нуқтаи назаридан фарқланиши мумкин.

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.
Буюртма Г. — 31 10. Адади-8428
Газета таҳририят компьютер марказида терилди ва саҳифаланди

Навбатчи муҳаррир: Воҳид БОЙМУРОДОВ
Саҳифаловчи: Нодирбек ОРТИҚОВ